

25 rokov socialistického zdravotníctva

V OKRESE STARÁ ĽUBOVŇA

**25 ROKOV
SOCIALISTICKÉHO
ZDRAVOTNÍCTVA
V OKRESE
STARÁ LUBOVŇA**

Láskavé slovo a milý úsmev patrí k denným povinnostiam lekárrok detského oddelenia

Vážení spolupracovníci, priatelia !

Prihováram sa k Vám na úvodnej strane publikácie, ktorú vydávame pri príležitosti 25. výročia otvorenia nemocnice s poliklinikou. V našom Staroľubovnianskom okrese presne od 26. septembra 1964 pracuje toto významné a nenahraditeľné zdravotnícke zariadenie. Väčšina pracovníkov, ktorí v nemocnici s poliklinikou vtedy začínali pracovať, už opustili naše rady. Nežijú, alebo sú na zaslúženom odpočinku. Natrvalo sa ale zapísali do histórie zdravotníctva nášho okresu a s úctou na nich spomíname. Nech je publikácia prejavom vďaka aj za ich dielo, ktoré po sebe nechali. Pre súčasníkov nech je pomôckou pre nadobudnutie ďalších vedomostí z našej histórie.

Na spomínanú históriu, nielen v publikácii, nadviazali súčasníci a ďalej rozvíjajú okres a socialistické zdravotníctvo. Publikácia sa stručne zaoberá i perspektívami rozvoja nášho okresu do roku 2000—2010. Nekladieme si za cieľ podrobne spracovať všetky udalosti, veď mám to ani rozsah nedovoľuje. Chceli sme spolu s redakčným kolektívom uviesť čo najviac mien tých, ktorí boli pri zrode zjednotenia a rozvoja zdravotníctva v rajóne terajšieho okresu, ďalej spomenúť tých, ktorí mali významnejší podiel na budovaní novodobého zdravotníctva. Okrem textovej časti sme použili aj fotografie, ktoré majú doslova historickú cenu. V kapitole súčasnosť okrem všeobecných konštatácií, konkrétnych údajov a fotografických záberov z pracovísk, sme sa zamerali na pracovné kolektívy, ktoré vyvíjajú pozoruhodné pracovné úsilie a vzorne plnia pracovné úlohy.

Som presvedčený, že história zdravotníctva v našom okrese je bohatým zdrojom poučenia aj pre dnešok. Naši lekári, zdravotné sestry i ostatní pracovníci sú príkladom dnešnej generácie svojím osobným prístupom k plneniu povinností, svojím ozaj ľudským vzťahom k chorému človeku. Spomínam to preto, že v dnešnej dobe práve vo vzťahu k chorému človeku nám často chýba teplé ľudské slovo a srdce.

MUDr. Jozef Kormucik
riaditeľ OÚNZ

Blahoželám k jubileu

V roku 45. výročia Slovenského národného povstania si v okrese Stará Ľubovňa pripomíname aj 25 rokov otvorenia nemocnice s poliklinikou. Dovtedy obyvatelia okresu mohli využívať zdravotnícke služby na lôžkach iba v Kežmarku, Poprade či Prešove, pretože na území terajšieho okresu bolo len niekoľko lôžok pôrodnice v Kamienke. Preto považujeme vybudovanie a odovzdanie nemocnice so štyroma základnými oddeleniami — interným, detským, chirurgickým a gynekologicko-pôrodnickým do prevádzky, za historický medzník nielen pre zdravotníctvo, ale aj všetkých obyvateľov okresu.

Zdravie — to najcennejšie čo človek v živote má — si, žiaľ, často začíname vážiť až vtedy, keď ho máme podlomené. Mali by sme sa oň starať predovšetkým sami a tiež i naši zamestnávateľia. Keďže to tak vždy nie je, najväčšiu ťarchu starostlivosti o naše zdravie nesie socialistická spoločnosť, práve prostredníctvom štátnej zdravotnej správy.

Aj v podmienkach nášho Staroľubovnianskeho okresu zdravotníctvu venujeme náležitú pozornosť. Svedčia o tom premeny, akými prešiel okres ako celok, a v ňom aj zdravotníctvo, od oslobodenia doteraz.

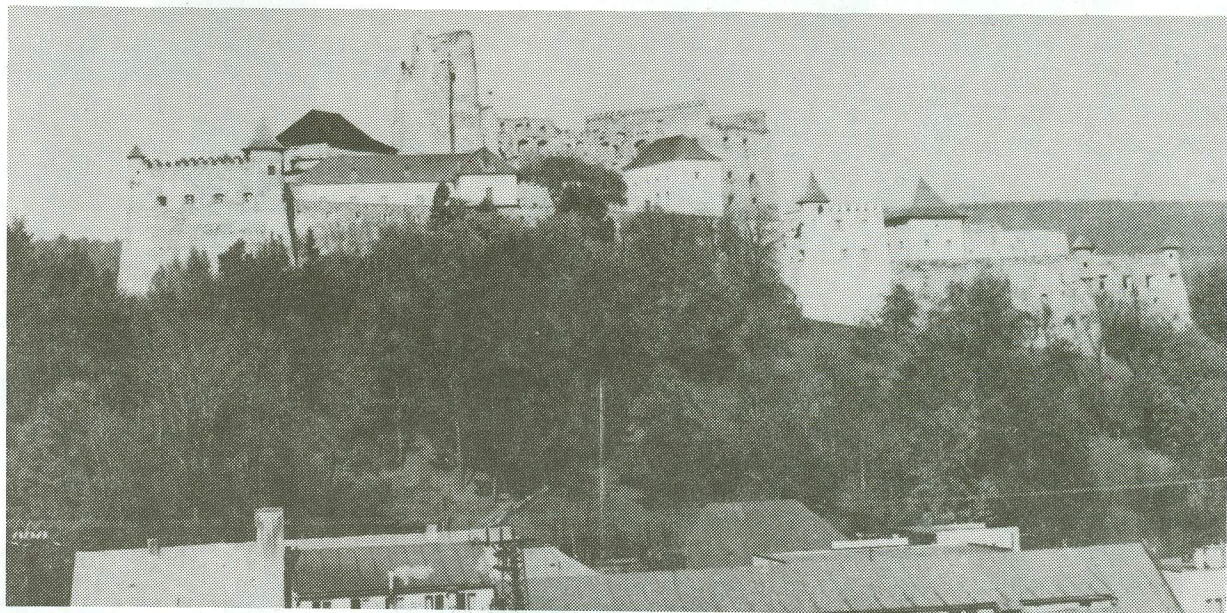
Publikácia, ktorá sa Vám dostáva do rúk, to jednoznačne dokumentuje. V našom okrese reprezentujú zdravotníctvo Čsl. štátne kúpele, liečebňa vo Vyšných Ružbachoch a Okresný ústav národného zdravia v Starej Ľubovni, majúci svoje pracoviská okrem okresného sídla aj v Hniezdnom, Ľubotíne, Malom Lipníku, Novej Ľubovni, Plavči, Plavnici, Podolínci a Veľkom Lipníku, čo z hľadiska rozmiestnenia služieb v porovnaní s ostatnými službami predstavuje najväčšie priblíženie k obyvateľstvu. Nie iba počtom pracovísk, ale aj poskytovaním odborných a hygienických služieb, a tiež lôžkovou kapacitou sa náš okres dostal pred niektoré okresy v kraji. Napríklad na tisíc obyvateľov okresu pripadá 6,1 postelí, pričom krajský priemer je 8. Na jedno lekárske miesto v ambulatných zariadeniach pripadá v kraji 541,6 obyvateľov, v našom okrese 697,0. Počet detských jasí a miest v nich je u nás absolútne vyšší ako v okresoch Košice-vidiek a takmer na úrovni s okresmi Svidník, Rožňava, Bardejov a Vranov.

Veľa sa toho v okrese vykonalo, ale ešte veľa nás čaká. Úlohou číslo jedna bude doplniť chýbajúci počet lekárov a stabilizovať ich. Treba dokončiť rozostavané objekty. Chcem v mene okresných, stranických a štátnych orgánov vysloviť úprimné poďakovanie všetkým, ktorí sa o dosiahnuté výsledky pričínili a povzbudiť tých, ktorí majú smelé plány do budúcnosti.

RSDr. Štefan Pokrivčák
člen Predsedníctva OV KSS
a predseda ONV

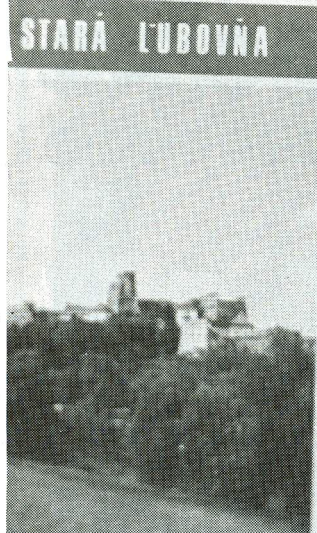
Starolubovniansky hrad

PREDSTAVUJEME OKRES

Okres Stará Ľubovňa sa nachádza v severozápadnej časti východného Slovenska, severovýchodne od Vysokých Tatier. Jeho susedmi sú okresy Poprad, Prešov a Bardejov. Patrí medzi malé okresy Slovenska, jeho územie má rozlohu 622 km². Nadmorská výška sa pohybuje od 379 do 1167 m. Od západnej časti na východ okresu preteká rieka Poprad a tvorí v dĺžke 26 km hranicu

s PER. Severnou časťou okresu preteká rieka Dunajec, ktorá tvorí hranicu s PER od západnej časti okresu v dĺžke 11 km.

Územie okresu pokrýva Ľubovnianska vrchovina a Pieniny, ktoré v pásme medzi Červeným Kláštorom a Lesníckym potokom pretína dlhý 9 km prekrásny hlboký kaňon s riekou Dunajec. Vedľa, v priestoroch Haličovských skál, vznikli krasové útvary a početné jaskyne. Pieniny sú súčasťou hradlového pásma vonkajších Karpát a z hľadiska prírodovedeckého i kultúrno-estetického patria medzi najcennejšie prírodné oblasti ČSSR. Od roku 1967 je tu zriadený Pieninský národný park (PIENAP) o rozlohe 2125 ha. Do PIENAP-u patria aj dva ďalšie samostatne lokalizované útvary — Jarabinský kras v obci Jarabina a travertínový Kráter

Stará Ľubovňa

vo Vyšných Ružbachoch. Do západnej časti okresu Stará Ľubovňa preniká predhorie Spišskej Magury, na úpätí ktorej sa nachádzajú známe kúpele Vyšné Ružbachy s bohatými termálnymi a minerálnymi prameňmi. Do južnej časti okresu až po rieku Poprad zasahuje okraj Levočského pohoria a z východnej strany na územie okresu preniká Čerhovské pohorie.

Na klimatické pomery nášho okresu má rozhodujúci vplyv blízkosť Vysokých Tatier, vysoké zastúpenie lesov a trvalých trávna-tých porastov, nadmorská výška, extrémna členitosť terénu a ďalšie okolnosti. Celkove ich možno hodnotiť ako drsné s vlhkom zimou a krátkym, daždivým letom. K charakteristike okresu treba prirátať čisté ovzdušie, čisté rieky, ako aj mnohé oázy relatívneho ticha a kľudu.

Okres pozostáva zo 42 obcí a dvoch miest — Stará Ľubovňa a Podolinec. Žije v ňom 45 tisíc obyvateľov. Doterajšie archeologické nálezy dokumentujú existenciu človeka na území okresu Stará Ľubovňa už v staršej dobe kamennej a to v okolí Plavča, Ľubotína, Vyšných Ružbách a Haligoviec. V 13. a 14. storočí vznikla na území okresu celá rada sídlisk a po tatárskych vpádoch došlo aj k dosídľovaniu. Kolonizáciou k pôvodnému, pravdepodobne slovenskému obyvateľstvu, pribudlo nemecké a vlašské obyvateľstvo.

Najrozšírenejším zamestnaním obyvateľstva bolo poľnohospodárstvo, ale značne zaostalé. Na vysokú úroveň sa rozvinulo prakticky až v druhej polovici tohto storočia. Nedostatok vhodnej pôdy a pracovných príležitostí v domácom priemysle bol dôsledkom výrazného nadbytku pracovných síl a hromadného vystaňovania, ktoré trvalo od druhej polovice minulého storočia až do roku 1939 a nadobudlo takmer charakter masového úteku za živobytím. Až do oslobodenia patril okres k najzaostalejším oblastiam republiky.

*Slávnostné otvore-
nie nemocnice s
poliklinikou*

*Kolektív zdravot-
ných sestier v pr-
vomájevom sprte-
vode v roku 1955*

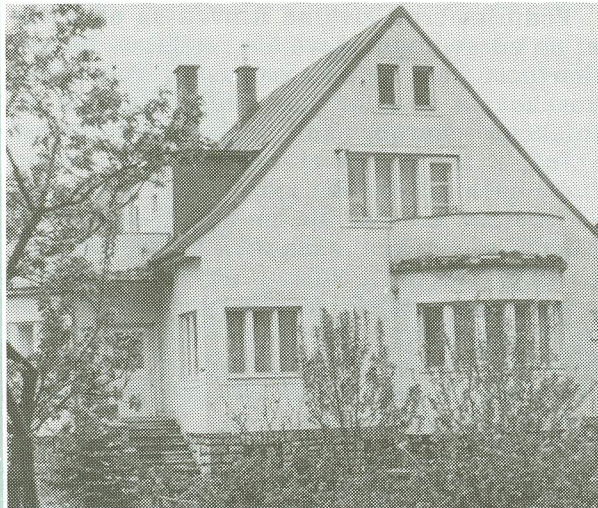
ZÁKLADY SOCIALISTICKÉHO ZDRAVOTNÍCTVA

Nová etapa vo vývoji okresu Stará Ľubovňa začína jeho oslobodením Sovietskou armádou a politickými, spoločenskými a ekonomickými premenami po Februári 1948. V tomto období začal i rozvoj zdravotníctva. Až dovtedy o zdravotnej starostlivosti o obyvateľstvo môžeme povedať toľko, že bola viac ako skromná. V zdravotnej sieti regionu pracovalo päť ambulantných zariadení v súkromnej praxi — v Podolinci, Starej Ľubovni, Plavnici, Ľubotíne a pravdepodobne v Haligovciach. Na jedno lekárske miesto pripadalo 5 tisíc obyvateľov.

Podpriemerná životná úroveň sa odrážala aj na zdravotnom stave obyvateľstva. Detská úmrtnosť bola veľmi vysoká a v roku 1949 dosahovala až 135,2 percenta. Ochorenia na infekčné choroby boli bežné a úmrtnosť veľká. K zmenám v starostlivosti o zdravie ľudu došlo až po IX. zjazde KSC a po prijatí Ústavy 9. mája, hlavne urýchlenu realizáciou sociálnych zámerov, koncipovaných po prvýkrát po novom. Úlohy starostlivosti o zdravie obyvateľstva zabezpečovali národné výbory, ktoré pre túto činnosť zriadili zdravotné referáty a tie v plnej miere rozhodovali o materiálnom, technickom i kadrovom budovaní zdravotníctva.

V povojnovom období, až do roku 1949 bola zdravotnícka sieť sústredená do dvoch oblastí — do Starej Ľubovne a do Podolinca. Obvodnou lekárkou v Starej Ľubovni bola MUDr. Šarlota Grünwaldová, stomatologickú starostlivosť vykonával dentista Ján Lang. Centrom druhej spádovej oblasti bol Podolinec, kde bol obvodným lekárom MUDr. Ján Rajec, dentistom Ladislav Sirák. Títo dvaja lekári a dvaja dentisti sa starali o zdravie takmer 22 tisíc obyvateľov. V období od roku 1949 do roku 1950 boli do okresu pridelení ďalší lekári: MUDr. J. Moščovič, MUDr. J. Hrnčirik, ktorý bol súčasne vymenovaný do funkcie riaditeľa OÚNZ a vedúceho odboru zdravotníctva a MUDr. T. Bednaričik.

Rozhodujúcim krokom na ceste rozvoja zdravotníctva bolo vlastne až víťazstvo pracujúceho ľudu vo februári 1948. Generálna línia výstavby socializmu, ktorú komunistická strana prijala na IX. zjazde KSC, našla konkrétne vyjadrenie aj v premenách zdravotníctva okresu Stará Ľubovňa. Už obdobie prvej päťročnice prinieslo nebývalé zmeny v starostlivosti o zdravie obyvateľov okresu, v rozvoji zdravotníckej siete, v pre-

Vila, v ktorej bolo umiestnené prvé obvodné zdravotné stredisko v okrese

hľbení špecializácie. Do zdravotnej siete pribudli obvody Mníšek nad Popradom, Plavnica a Hniezdne. Lekármi v nich boli MUDr. A. Suchý, MUDr. M. Žilka, ktorého vymenil MUDr. A. Lexman a v Hniezdnom MUDr. B. Geryk, ktorého v roku 1954 vymenil MUDr. J. Příklad.

V rámci špecializovanej zdravotnej starostlivosti sa rozšírila detská zdravotná sieť, stomatologická a hygienicko-epidemiologická. Značné zmeny zaznamenala starostlivosť o ženu — matku a dieťa, ktorá prešla plne do starostlivosti obvodného lekára a hlavne odborne kvalifikovaných pôrodných asistentiek.

Podľa veľkosti obvodu a pôrodnosti, v jednom obvode pracovali 2 — 3 pôrodné asistentky, ktoré vykonávali pôrodnú a popôrodnú starostlivosť o tehotné ženy. Lekára prizývali len ku komplikovaným pôrodom, prípadne zabezpečovali odvoz rodičiek do nemocnice.

Prvú pediatrickú starostlivosť v okrese prevzala MUDr. A. Šimková v roku 1953, ktorá mala spolu s detskými sestrami A. Kováčovou, M. Leščinskou, K. Kafkovou veľký podiel na likvidácii mnohých detských infekčných ochorení a tým i znížení detskej a dojčenskej úmrtnosti. Do konca päťročnice tento úsek posilnili i formou výmeny MUDr. J. Šulík a MUDr. A. Fousková.

Príchodom MUDr. M. Lexmana došlo k zmenám v stomatologickej starostlivosti, ktorý okrem liečebnej starostlivosti zaviedol aj preventívnu, najmä u školskej mládeže.

Najdôležitejšou úlohou zdravotníctva v tomto období bol boj s infekčnými chorobami a postupná likvidácia epidémií. Osobitnými opatreniami vlády boli budované Okresné hygienické stanice, ktoré spolu s celou sieťou zdravotníckych zariadení a kádrom plnili spomínané úlohy. Už v roku 1954 bol do funkcie okresného hygienika pridelený MUDr. A. Sedláček, ktorý spolu s M. Zentkom, M. Arendačom, J. Paňkovou — asistentami hygienickej služby úlohy plne realizovali.

Pre prácu všetkých zdravotníckych pracovníkov v tomto období bolo príznačné, že úlohy prvej päťročnice zodpovedne splnili. Poklesla detská úmrtnosť (čo znázorňujú priložené grafy), znížili sa v obrovskom rozsahu infekčné choroby, niektoré boli úplne odstránené (čierny kašeľ, záškrt, tetanus a iné), zaočkovanosť obyvateľstva, najmä detí, z takmer nulovej základne vzrástla na viac ako polovicu všetkej populácie. Zložitosť týchto úloh treba hodnotiť z hľadiska nízkej, až veľmi nízkej zdravotnej uvedomelosti a až nedôvery k lekárom a stredným zdravotníckym pracovníkom. Ich výkon v primárnej prevencii, t. j. zdravotnej výchove obyvateľstva, má nebyvalú mieru, ktorú môžeme vyjadriť prostým porovnaním: kým na začiatku päťročnice mat-

ky ukrývali deti pred zdravotníckymi pracovníkmi a pred zaočkováním, ku koncu päťročnice už pravidelne dochádzali do zdravotných stredísk a vyhľadávali lekársku pomoc i pri takých ochoreniach, ktorým v minulosti neprípisovali takú vážnosť.

Obdobie prvej päťročnice sa vyznačuje aj tým, že postupne do okresu Stará Lubovňa prichádzali kvalifikované kádre, lekárske i strednozdravotnícke, väčšinou rodáci z okresu. Medzi nich patrili Mária Hutníková, ktorá bola vedúcou sestrou OÚNZ celých 30 rokov, Anna Henneľová, Mária Godarská, Mária Fiedorová, Mária Gabrielová, Helena Kovalová, Mária Marilová a ďalšie.

Do druhej päťročnice zdravotníctvo vstupovalo s plánmi, ktoré znamenali zásadný obrat.

V druhej polovici päťdesiatych rokov tento trend pokračoval. Nová kvalita sa prejavila hlavne v rozvoji zdravotníctva. Hlavný dôraz bol položený na úplnú likvidáciu niektorých detských infekčných ochorení, na rozvoj materiálno-technickej základne a v nadväznosti aj na rozširovanie a prehlbovanie zdravotníckych služieb. Zdravotníctvo v okrese Stará Lubovňa sa v týchto rokoch rozvíjalo skokom. Bola vybudovaná nová poliklinika, v ktorej začali pracovať internisti, chirurgovia, gynekológovia, pediatri a ďalší odborníci. Bolo vybudované samostatné röntgenové pracovisko, laboratóriá. Nová kvalita práce i ochrany zdravia obyvateľstva bola premietnutá aj do vytvárania podmienok pre zriadenie lôžkových oddelení — „pôrodníčky“ v Kamienke a detského oddelenia v novej poliklinike. Tieto premeny sú spojené s menom MUDr. Viliama Henneľom, ktorý nastúpil do funkcie obvodného lekára v Starej Lubovni v roku 1957 a súčasne bol menovaný do funkcie riaditeľa OÚNZ a vedúceho odboru zdravotníctva.

Zdravotnícka sieť bola dobudovaná v roku 1956 zriadením obvodného zdravotného strediska v Novej Lubovni, kde na úväzok pracoval MUDr. A. Rosina. Podmienky pre zriadenie lôžkového oddelenia neboli v okresnom meste dobré, preto boli využité dobré priestorové podmienky v novom kultúrnom dome v Kamienke a dočasne tam bola zriadená pôrodnica s 30 lôžkami. Prvým primárom na tomto oddelení bol MUDr. A. Rusev, ktorého po dvoch rokoch vystriedal MUDr. Z. Markovič.

O necelé tri roky bola v okresnom meste vybudovaná nová poliklinika, ktorá bola odovzdaná do činnosti na sklonku r. 1958. V novej poliklinike bolo zriadené aj 20-lôžkové detské oddelenie. Oddelenie viedol MUDr. A. Šalata, CSc., ktorý bol zároveň

MUDr. Viliam Henneľ, prvý riaditeľ nemocnice s poliklinikou

menovaný primárom. Na oddelenie nastúpili pracovať aj ďalší lekári — MUDr. P. Rima a MUDr. J. Rakár, ktorí neskôr toto oddelenie viedli. Práve nástup nových odborníkov priaznivo poznamenal kvalitu zdravotníckej starostlivosti, čo sa odrazilo na prudkom poklese dojčenskej úmrtnosti.

Práca zdravotníkov v týchto rokoch nebola ľahká. Bolo potrebné presvedčiť ženy o výhodách rodiť v nemocnici, presvedčiť matky, že choré deti sa vyliečia len v rukách lekárov a pod dohľadom zdravotníckych pracovníkov, a to i bez ich účasti. Veľmi dobrou zdravotno-výchovnou prácou to prví odborníci dokázali, a tým získali dôveru obyvateľov, ktorí sa začali dožado-

vať rozšírenia zdravotníckej siete a tým vytvorenia ďalších možností liečby v nemocniciach. Vzhľadom na slabé možnosti v Kežmarku a Prešove, kde poskytovali obyvateľom rajónu Stará Ľubovňa služby, sa požiadavky obyvateľov okresu stali natoľko aktuálne, že už v roku 1959 bol položený základný kameň pre výstavbu novej nemocnice v Starej Ľubovni.

Druhá polovica päťdesiatych rokov sa vyznačovala ešte jedným dôležitým faktorom, postupnou technickou vybavenosťou zdravotníctva. Boli mu pridelené tri sanitné motorové vozidlá, s ktorými začali jazdiť Š. Lukáš, Š. Kocún a J. Krajger. Bolo dobudované röntgenové pracovisko, bol spre-

Veľký podiel na socialistickom prerode dedín v okrese Stará Ľubovňa majú tiež pracovníci zdravotníctva. Archivna snímka dokumentuje zemiakovú brigádu v Malom Lipníku v päťdesiatych rokoch

Je zložený z 24 pôvodných obcí a 20 ďalších obcí, ktoré prešli do nového okresného rajónu z okresu Prešov a sú zdravotnícky začlenené v spadových obvodoch Ľubotín a Veľký Lipník.

vádzkovaný prvý elektrokardiograf. Na dobrú úroveň boli vybavené pracoviská stomatológie a laboratória, bola dodaná nevyhnutná sterilizačná technika.

Do nového desaťročia — šesťdesiatych rokov — vstupuje okres Stará Ľubovňa poznačený reorganizáciou územno-správnych jednotiek v ČSSR. Okres bol zrušený a táto zmena sa tiež odzrkadlila na zdravotníctve. Zdravotná sieť bola rozčlenená do kresu Poprad a okresu Prešov. K Prešovu boli pričlenené obvodné zdravotné strediská Plavnica a Malý Lipník, ostatné časti boli začlenené do okresu Poprad. Vo výstavbe nemocnice sa naďalej pokračovalo a táto bola dobudovaná v roku 1964. Slávnostne bola odovzdaná do prevádzky v septembri 1964. Prví pacienti boli do nej prijatí v októbri 1964.

Odovzdaním nemocnice do prevádzky bol dobudovaný komplex nemocnice s poliklinikou prvého typu so štyrmi oddeleniami a 199 lôžkami, ktoré boli rozdelené na:

- chirurgické oddelenie s 53 lôžkami,
- interné oddelenie s 62 lôžkami,
- ženské oddelenie so 44 lôžkami,
- detské oddelenie so 40 lôžkami.

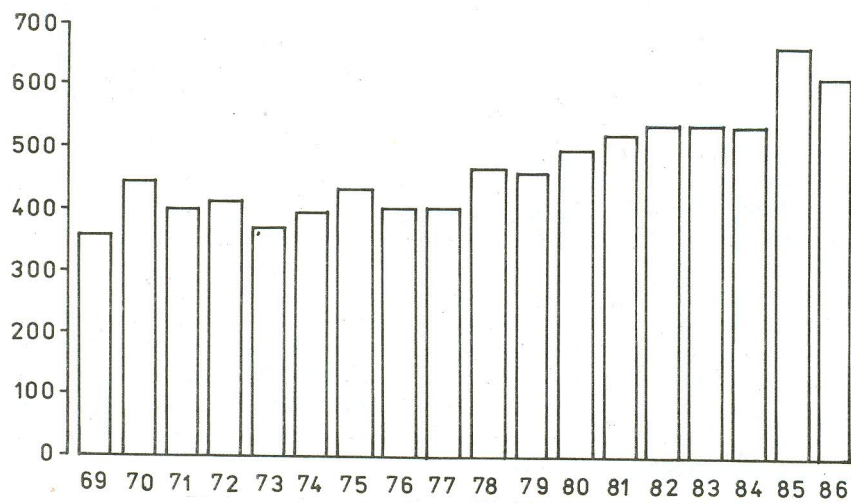
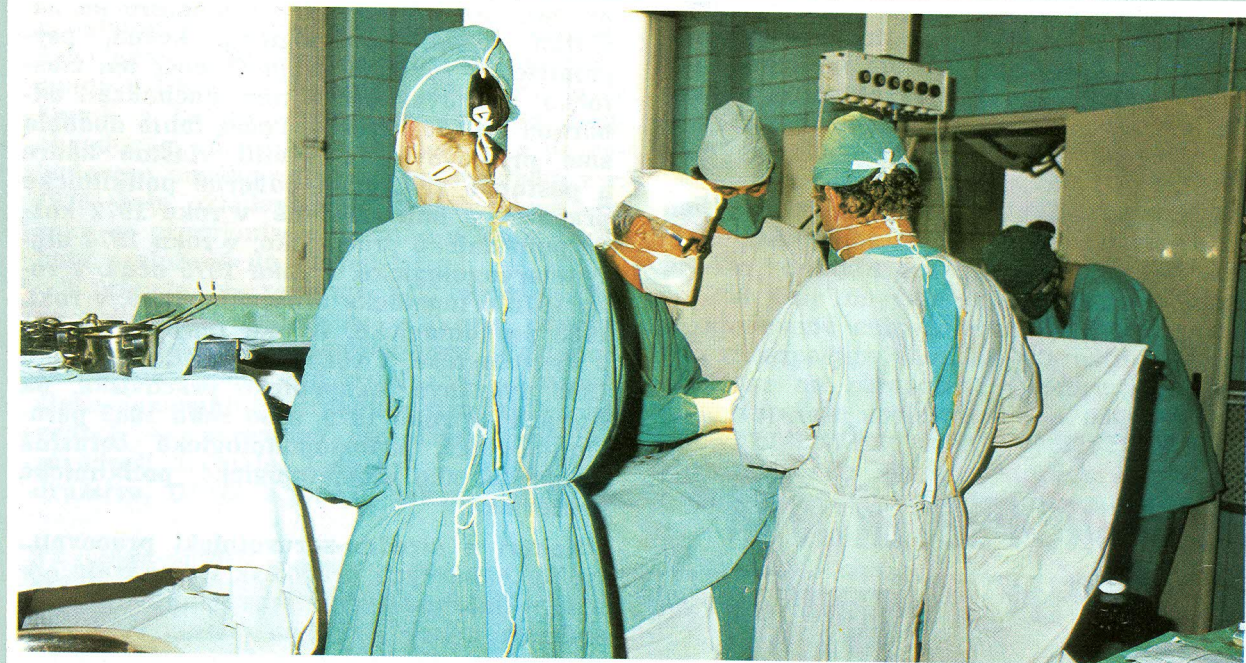
Otvorením nemocnice sa zmenila situácia v zdravotníctve aj v okrese Stará Ľubovňa. Kvalitatívne vzrástli zdravotnícke služby, zvýšil sa počet zdravotníckych pracovníkov, zvlášť odborníkov. Žiaľ, takáto situácia ostala až do roku 1968, do znovuvytvorenia okresu. Nový Staroľubovniansky okres bol naozaj novým, i do veľkosti i do rozlohy.

Vytvorenie okresu v roku 1968 znamená pre zdravotníctvo obrovský rozvoj, ktorý ukazuje tiež tabuľka č. 1.

Ukazovateľ								Index
	1945	1960	1968	1970	1975	1980	1986	1986/1945
Poč. ambul. zariadení	4	7	10	10	14	17	22	550,0
Poč. lek. miest v amb. starostlivosti	3	11,9	25	30	50	60	65	2166,7
Poč. ošetrení v amb. starost. (v tis.)	—	140	240	270	416	480	651	—
∅ poč. ošetrení na 1 lek. miesto (v tis.)	—	12	10	9	8	8	10	—
∅ poč. obyv. na 1 lek. miesto (v tis.)	11	3	1,2	0,6	0,7	0,7	0,6	5,45
∅ poč. obyv. na 1 lek. obvod (v tis.)	8,1	5,2	3,8	3,8	2,9	2,6	2,0	24,7
Nemocničná starostlivosť								
Počet lôžok v nemocnici	0	030	199	199	207	210	250	—
Poč. lek. miest v nemocnici	0	—3,0	13	14	18	24	24	—
Poč. lôžok na 1000 obyv.	0	—1,1	5,2	5,1	5,0	5,0	5,6	—

Šport má trvalé miesto v relaxácii zdravotníkov

Počet operácií v
rokoch 1969—1986
(iba na chirurgii).

LIEČEBNO-PREVENTÍVNA STAROSTLIVOSŤ

Liečebno-preventívna starostlivosť patrí medzi rozhodujúce úlohy socialistického zdravotníctva v ČSSR. Jej realizácia vychádza zo strategického programu vytyčovaného zdravotno-politicou líniou. Slúži jej sústava ambulantných zariadení, nemocničných zariadení a spoločných vyšetrovacích zložiek. Nemocnica s poliklinikou v Starej Ľubovni je I. typu, netypická z toho dôvodu, že poskytuje širšiu poliklinickú a nemocničnú starostlivosť ako štandard I. typu, na úrovni takmer II. typu nemocnice s poliklinikou.

Z poliklinických ambulantných pracovísk sú činné odborné ambulancie pri všetkých nemocničných lôžkových oddeleniach od doby vzniku oddelení (rok 1964). Ďalšie nadstavbové poliklinické služby sme postup-

ne budovali od roku 1972. Niektoré na začiatku (očná, neurologická, kožná, psychiatrická) rozvíjali svoju činnosť len čiastočne, keď úväzkovo k nám dochádzali odborníci z OÚNZ Prešov. Počas tohto obdobia sme pripravovali a školili vlastné kádre a postupne zriaďovali odborné poliklinické pracoviská. Boli zriadené: v roku 1972 kožné poliklinické pracovisko, v roku 1974 otorinolaryngologické, v roku 1975 očné, v roku 1978 ortopedické a psychiatrické, v roku 1983 psychologické, v roku 1984 urologické a neurologické, v roku 1978 POKO, od roku 1985 úväzkové logopedické pracovisko, na školách od roku 1970, a od roku 1985 parodontologické, pedostomatologické, čelustná ortopédia, ako stomatologické poliklinické pracoviská.

Lekári a stredno-zdravotnícki pracovníci týchto odborných pracovísk vykonávajú odborné liečebno-preventívne činnosti v príslušnom odbore, sú konzultantami a konziliárnymi odborníkmi, ako pre lôžkové oddelenia, tak aj pre líniu 1. kontaktu, realizujú v príslušnom odbore celospoločenské programy — hlavne KVOP, vedú a starajú sa o dispenzarizovaných pacientov, podieľajú sa na ošetrovaní práceneschopných. Ich činnosť je veľmi rozsiahla a nenahraditeľná. Výsledky práce poliklinických pracovísk sú ohromné. Napr. za rok 1985 v siedmich ambulanciách ošetrili 53 tisíc pacientov a vykonali 15 tisíc preventívnych výkonov.

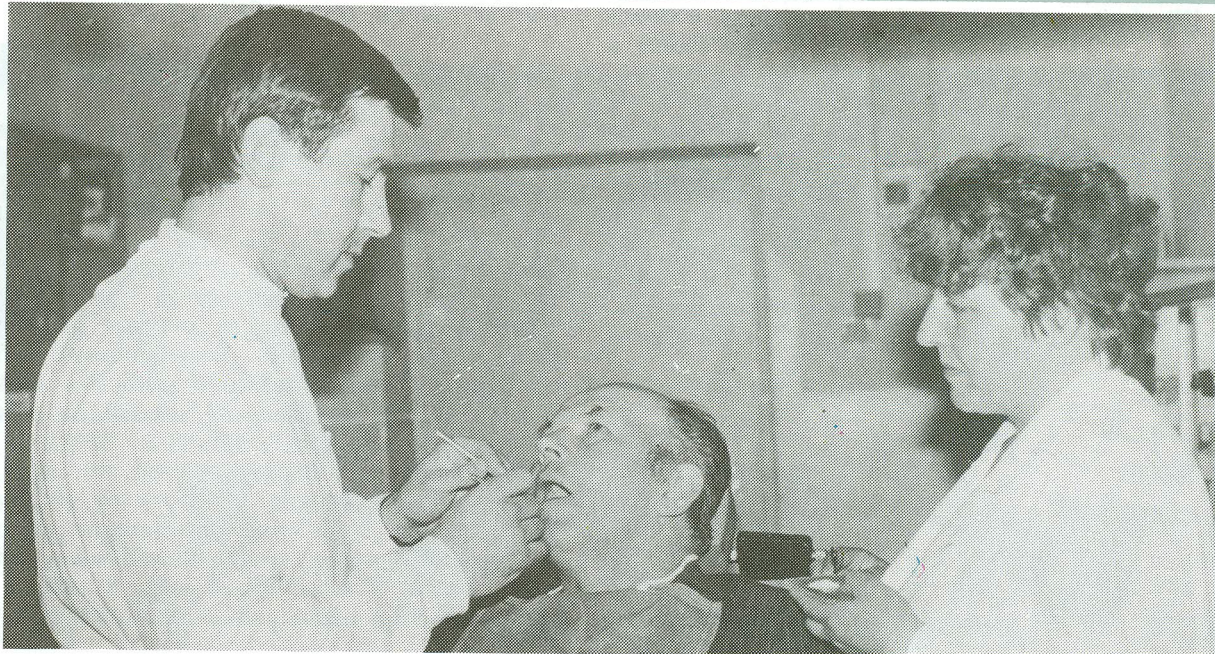
System obvodnej a závodnej starostlivosti, ktorý sa na základe územného princípu nášho zdravotníctva buduje od začiatku zjednoteného zdravotníctva, má v našom okrese z hľadiska siete i vybavenosti dobrú úroveň.

Po znovuvytvorení okresu v roku 1968 k existujúcim piatim obvodným a jednému závodnému zdravotnému stredisku pribudli spádové ObZS Veľký Lipník, Plavnica, Malý Lipník a Lubotín, ktoré najprv bolo dvoj-obvodovým zdravotným strediskom a po vybudovaní nového zdravotného strediska v r. 1975 bolo zriadené ako troj-obvodové. Po roku sa prerajonizoval region a jedno ObZS bolo preložené do Plavča.

V súlade so závermi XIV. zjazdu KSČ, po roku 1970, začala sa v okrese rozvíjať závodná zdravotná starostlivosť. Postupne, až do roku 1985, boli zriaďované združené, alebo samostatné zdravotné strediská v závodoch — okresnom stavebnom podniku, závodoch 1. mája, Jednote — spotrebnom družstve, OÚNZ a ČSAD, takmer všade so

všeobecným a stomatologickým pracoviskom, v závodoch 1. mája aj s gynekologickou ambulanciou. Súčasný stav siete línie prvého kontaktu predstavuje 13 obvodných a 6 závodných zdravotných stredísk. Okrem nich sú v okrese zriadené tri detašované pracoviská — lekárska stanica v Mníšku nad Popradom, ambulancia JRD v Jarabine a detská ambulancia v Kamienke. Línia prvého kontaktu dospelých ročne ošetrí vyše 200 tisíc obyvateľov, plní úlohy, ktoré sú stanovené celospoločenskými programami, zabezpečuje závodnú starostlivosť, podieľa sa na zdravotnej výchove obyvateľstva, úspešne spolupracuje s organizáciou ČSČK, plní všetky úlohy, vyplývajúce z jej postavenia. Za výkony, ktoré si zasluhujú osobitnú pozornosť, považujeme preventív-

Na zubnom oddelení

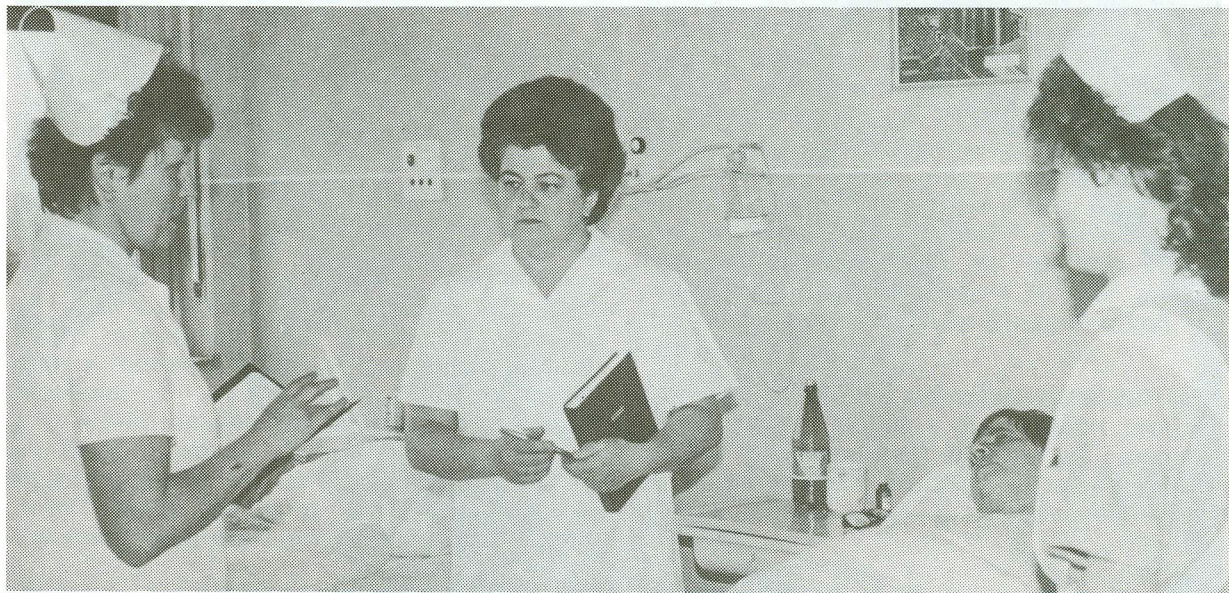

nu činnosť v 1. línii, ktorá z celkového počtu výkonov tvorí u obvodných stredísk 25 percent a u závodných obvodných stredísk 20 perc. Mnoho rokov okres dosahuje dobré výsledky v úrovni práceneschopnosti, ktorá sa pohybuje v rozsahu 3,6 — 3,9 perc. V rámci kraja je to jedna z najnižších chorobností vôbec. Z množstva činností línie 1. kontaktu je potrebné spomenúť i lekársku službu prvej pomoci, ktorú tento úsek zabezpečuje. Od 70-tych rokov sa lekárska služba prvej pomoci budovala po všetkých stránkach, dnes dosiahla vysokú úroveň. Lekárska služba prvej pomoci je napríklad aj v stredisku Ľubotín, kde sa zabezpečuje služba RZP, osobitná služba prvej pomoci pre deti, okrem toho má le-

kárska služba prvej pomoci vyčlenené samostatné priestorové, materiálne i technické vybavenie.

Línia 1. kontaktu je jedným zo základov zdravotníctva. Je len samozrejmé, že v ďalšom období ju bude potrebné intenzívne rozvíjať. Plánujeme zlepšiť podmienky pracovísk v novej poliklinike v Starej Ľubovni, ktorú sme začali budovať 1. apríla 1989, vybudujeme nové ObZS vo Vyšných Ružbachoch, ktoré majú štatút kúpeľného mesta, chceme stabilizovať kvalifikované kádre, najmä lekárov a vylepšiť materiálnu a technickú základňu dostupnou, modernou diagnostickou technikou. Línia 1. kontaktu musí zvládnuť všetky úlohy pre uspokojenie našich občanov.

Marta Drotarovská (uprostred), hlavná sestra OŮNZ, pri jednej z kontrol na oddelení

NEMOCNIČNÁ STAROSTLIVOSŤ

Na ambulantnú starostlivosť nadväzuje nemocničná starostlivosť. Je potrebná pri poruche zdravia a keď sa vyžaduje intenzívna starostlivosť, alebo ak ide o stav, ktorý vyžaduje osobitnú ochranu, napr. pôrod a popôrodná starostlivosť o ženu a dieťa.

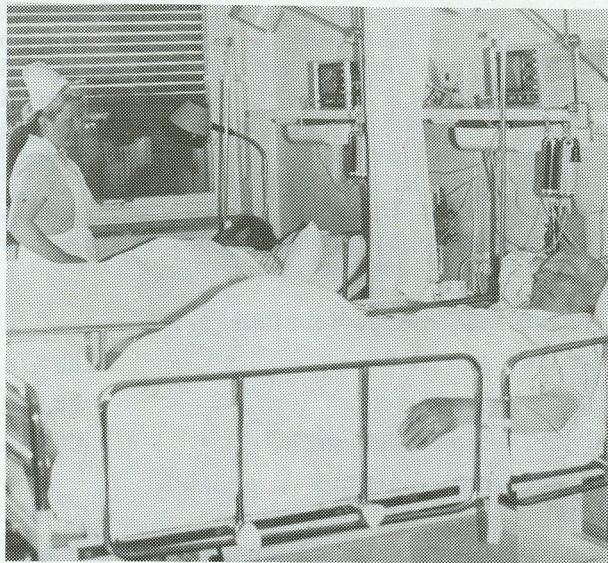
V ČSSR zaradenie žien do pracovného a spoločenského procesu je jedno z najvyšších vo svete. V okrese Stará Ľubovňa tvoria zamestnané ženy 51,7 percent všetkých pracujúcich. Preto i starostlivosť o ženu a matku v našej spoločnosti je taká vysoká. V zdravotníctve je pre tento účel stanovený

samostatný celospoločenský program. Od roku 1964 máme v okrese možnosť, až na špeciálne vyšetrenia a ošetrenia, poskytovať všestrannú gynekologicko-pôrodnícku starostlivosť ženám na úseku ambulantnom, poradenskom i ústavnom.

Pri gynekologicko-pôrodníckom oddelení sú v činnosti 3 odborné poradne, 2 obvodné a 1 závodná gynekologická ambulancia. Sústavná práca v ambulantnom i poradenskom úseku viedla k veľmi dobrým výsledkom, ktoré dokumentujú okrem iných tieto údaje za obdobie od roku 1964 do 1987: Počet všetkých vyšetrení v ambulanciách a poradniach bol 469 623. Z toho bolo vyšetrených 183 916 tehotných žien, 100 884 preventívnych a depistážnych vyšetrení, 174 823 gynekologicky chorých. Vykonaných EDK bolo v počte 2600, zavedených IUD 2049 a nádorové ochorenia sme zachytili v počte 143.

Aj na pôrodníckom úseku bolo nemálo problémov. V prvých rokoch bolo potrebné zmeniť vedomie a prístup žien k tehotnosti i pôrodu. Bolo žiadúce naučiť ženy, prečo je potrebné navštevovať tehotenské poradne, presvedčiť o výhodách i potrebe rodiť v nemocnici. Dnes už sú tieto veci samozrejmosťou a výsledky to dokumentujú. Za roky 1964 — 1968 sme dosiahli:

počet vyšetrení v tehotenských poradniach	183 916
počet pôrodov	20 523
počet narodených detí	20 685
perinatálna úmrtnosť v počtoch detí	326
promile perinatálnej úmrtnosti	15,7

Aj na úseku gynekologickom bolo vykonané veľké množstvo práce, ktorá vždy smerovala k ochrane zdravia žien. Túto činnosť za uvedené obdobie možno dokumentovať:

počet prepustených pacientiek	40 983
počet veľkých gynekologických operácií	5 217
počet malých gynekologických zákrokov, aj amb.	21 264
počet eklampsii za 25 rokov	8

Na dosiahnutie lepších výsledkov na úseku starostlivosti o ženu a matku, okrem zvyšovania odbornosti a kvalifikovanosti lekárov i stredných zdravotníckych pracovníkov, je nevyhnutné zavádzať a sprístupniť kvalitnú — novú diagnostickú techniku a s ňou i nové moderné diagnostické metódy a liečebné postupy.

Nie menej dôležitou súčasťou starostlivosti o zdravie ľudu je starostlivosť o mladú generáciu. Táto otázka bola vždy stredobodom pozornosti i nášho socialistického zdravotníctva v okrese Stará Ľubovňa. Na novozriadené nemocničné detské oddelenie v roku 1964 nastúpil za primára MUDr. Michal Labanc, ktorý v nemocničnej i v ambulantnej starostlivosti vykonal nemálo preto, že sa popri nemocničnej starostlivosti vybudovala tiež sieť ambulantnej pediatrickej starostlivosti. Do roku 1973 v okrese pracovali 4 detské obvodné ambulancie a v ďalších rokoch postupne prešla starostlivosť o deti vo veku od 0 do 15 rokov úplne do rúk odborných detských lekárov. Náš štát zákonom zabezpečil lekársku ochranu dieťaťa už pred narodením a po príchode na svet sa táto ochrana ešte znásobuje. Výška a účinnosť tejto starostlivosti sa najvýraznejšie prejavuje v poklese dojčenskej úmrtnosti, ktorá v 50-tych rokoch dosahovala 105 perc.,

v 60-tych 28,6 perc., v 70-tych 21,7 perc. a v 80-tych rokoch 14,4 perc.

Celý rozvetvený systém detských zariadení smeruje k tomu, aby mladá generácia vyrastala zdravá, fyzicky i psychicky vyspelá. Od vzniku nového okresu bolo na detskom oddelení hospitalizovaných 31 625 detí. Táto starostlivosť zodpovedá úrovni nemocnice s poliklinikou I. typu. Pre ďalšie obdobie bude potrebné na tejto dobrej báze dobudovať niektoré potrebné nadstavbové služby.

Zložitým vývojom prešlo interné oddelenie, ktoré 15 rokov pripravovalo kádre pre vlastný odbor i pre líniu prvého kontaktu. Pri jeho otvorení funkciu primára dočasne prevzal MUDr. Eichler, a v júni 1965 sa primárom interného oddelenia stal MUDr. Ján Koleják, ktorý viedol oddelenie do roku 1986. Tri roky zastáva tú istú funkciu na novovytvorenom doliečovacom oddelení.

Šesťdesiate roky boli v okrese Stará Ľubovňa ešte stále veľmi zložitú. Väčšina obyvateľov trpela predsudkami a preto spočiatku na oddelení bolo hospitalizovaných 10 — 15 pacientov, neskôr 30, ale už pred rokom 1968 obložnosť oddelenia bola 75 až 80 percent a v súčasnej dobe je 93,4 perc., pri priemernej ošetrovacej dĺžke okolo 12 dní.

Po otvorení nemocnice s poliklinikou mnoho diagnostických vyšetrení si musel primár interného oddelenia robiť sám, napríklad bežnú rtg. diagnostiku a to nielen pre vlastné oddelenie, ale aj pre ostatné oddelenia v teréne. EKG bol jeden. Z jednozvodového záznamu sa vykonal záznam, ktorý bolo potrebné vyvolávať obdobne, ako rtg. snímok. Trojzvodový EKG prístroj bol k dispozícii až v roku 1967 a priamopišúci

EKG prístroj bol zakúpený do nemocnice v roku 1970. V súčasnej dobe sú tieto prístroje k dispozícii takmer na každom ObZS.

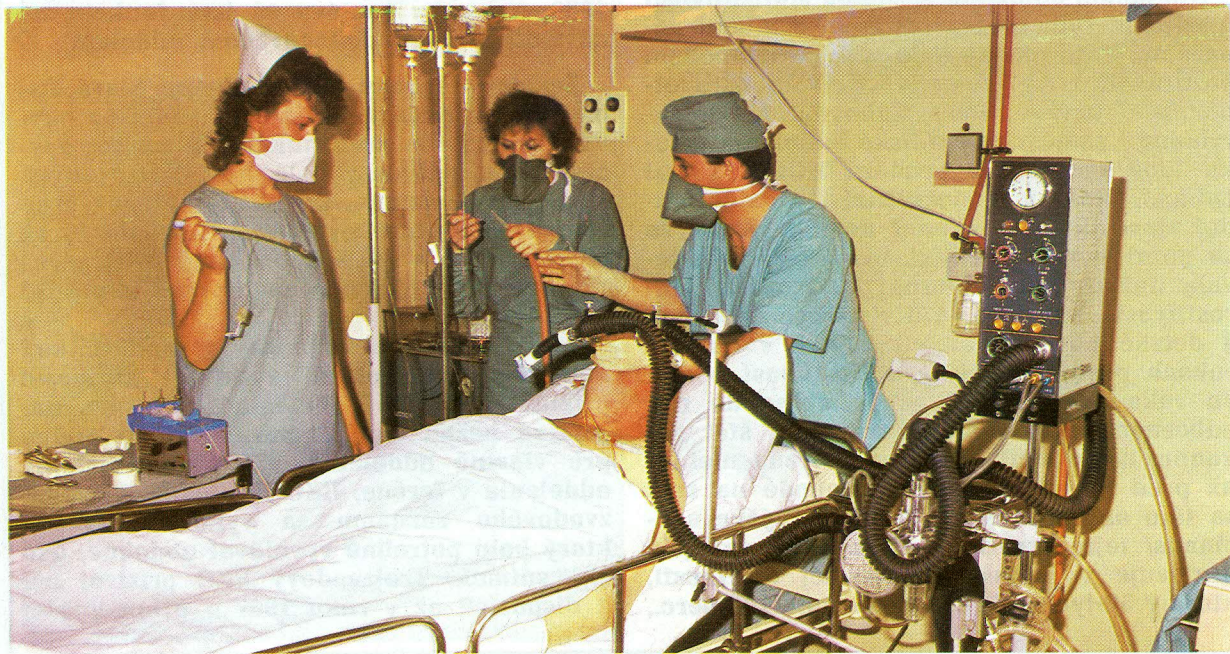
Od znovuvytvorenia okresu sa i tento odbor rozvíja na úrovni zodpovedajúcej československej internej medicíne. V roku 1974 ako druhí v kraji zriadili sme jednotku intenzívnej starostlivosti. Interné oddelenie je vybavené modernou diagnostickou snímacou (monitorovou) technikou, pracujú tu plne kvalifikovaní lekári a stredno-zdravotníckí pracovníci.

V sedemdesiatych a osemdesiatych rokoch boli zriadené pododborní interného lekárstva — reumatológia, diabetológia, geriatra, cardiológia, neskôr funkčná diagnostika, spirometria, gastroenterológia a nefrológia. Vo všetkých odboroch, aj keď úväzkovo, pra-

cujú kvalifikovaní lekári-špecialisti, alebo lekári so všeobecnou vyššou špecializáciou.

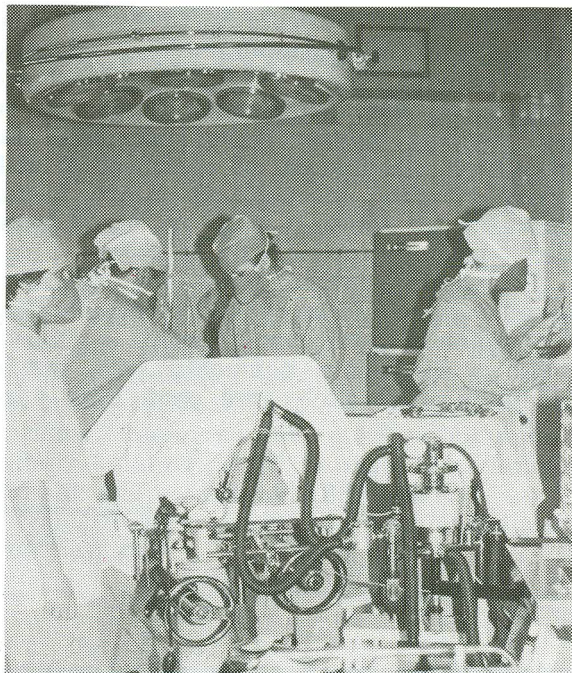
Porovnanie terajšieho a počiatočného stavu je ohromujúce. Na internom oddelení začalo pracovať 15 pracovníkov, z toho 3 lekári. Títo vykonávali odbornú činnosť i vo vyšetrovacích zložkách na rtg. a OKB pracoviskách, ktoré sú dnes úplne samostatnými oddeleniami, vedenými primármi-odborníkmi. V súčasnej dobe má i tento odbor dve samostatné oddelenia (interné a doliečovacie) a JIS. Iba na týchto oddeleniach pracuje 57 odborníkov, z toho 9 lekárov na oddeleniach a 4,5 l. m. obsadzujú odborníci v nadstavbových odboroch, ktoré pracujú ako poliklinické pracoviská pri internom oddelení. Úroveň diagnostickej techniky dokumentujú snímky.

Technika pomáha

Chirurgické oddelenie bolo dané do prevádzky 24. októbra 1964. Prvá operácia bola vykonaná tri týždne po jeho otvorení. Do tohoto času boli pacienti hospitalizovaní v iných okresoch, väčšinou išlo o urgentnú, najmä brušnú chirurgiu. Pracovníci chirurgického oddelenia zo začiatku museli vynaložiť veľa úsilia na prekonanie negatívneho postoja obyvateľstva k chirurgickej liečbe. Prvé štyri roky oddelenie viedol MUDr. Vladislav Macek, od decembra 1968 bol primárom tohoto oddelenia MUDr. Tadeáš Bryja. Od otvorenia až doteraz oddelenie prešlo mnohými zmenami. Rozšíril sa počet lôžok na 56, 7 postelí, z tohoto počtu je vyčlenených pre jednotku intenzívnej starostlivosti. Po vytvorení okresu sa postupne zlepšili možnosti technického i kádrového vybavenia, najmä novými investíciami a zvyšovaním kvalifikácie a špecializácie odborníkov. So skvalitňovaním základne postupne sa rozširoval rozsah operácií, dnes operujeme úrazy kostí takmer v celom rozsahu, vykonávame cievnu chirurgiu, úrazovú a tiež niektoré zákroky pri obliterujúcich cievnych ochoreniach končatín. V celom rozsahu, v súlade s koncepciou chirurgie, robíme brušnú chirurgiu, chirurgiu detskú a neurochirurgiu. Vzrast zdravotného uvedomenia obyvateľstva a skvalitnenie práce v teréne sa odráža v poklese náhlych chirurgických príhod, úmrtnosť z tohto dôvodu je malá, alebo žiadna. Výsledky práce oddelenia dokumentujú priložené grafy.

Až do otvorenia ARO (v roku 1980) anesteziologické služby si tzv. operačné oddelenia vykonávali samé. Po otvorení ARO s kapacitou 3 lôžok, a vlastne privedením odboru anesteziológie a resuscitácie do okresu, vznikol odbor, ktorý ovplyvnil všetky

Operačná sála

medicínske odbory a najmä chirurgický. Anestézia sa tak dostala na novú kvalitatívnu úroveň súčasných požiadaviek vedy. Za uplynulé obdobie bola zavedená nová anesteziologická a monitorovacia technika, nové anesteziologické postupy. Narástol aj počet operácií v celkovej anestézii. Pre porovnanie: z počtu 977 v roku 1981 na 1216 v roku 1986. Počet hospitalizovaných pacientov na oddelení za 6 rokov vzrástol o viac ako 65 perc., pričom počet kriticky chorých pacientov na oddelení rastie. Hospitalizujeme pacientov so zlyhaním vitál-

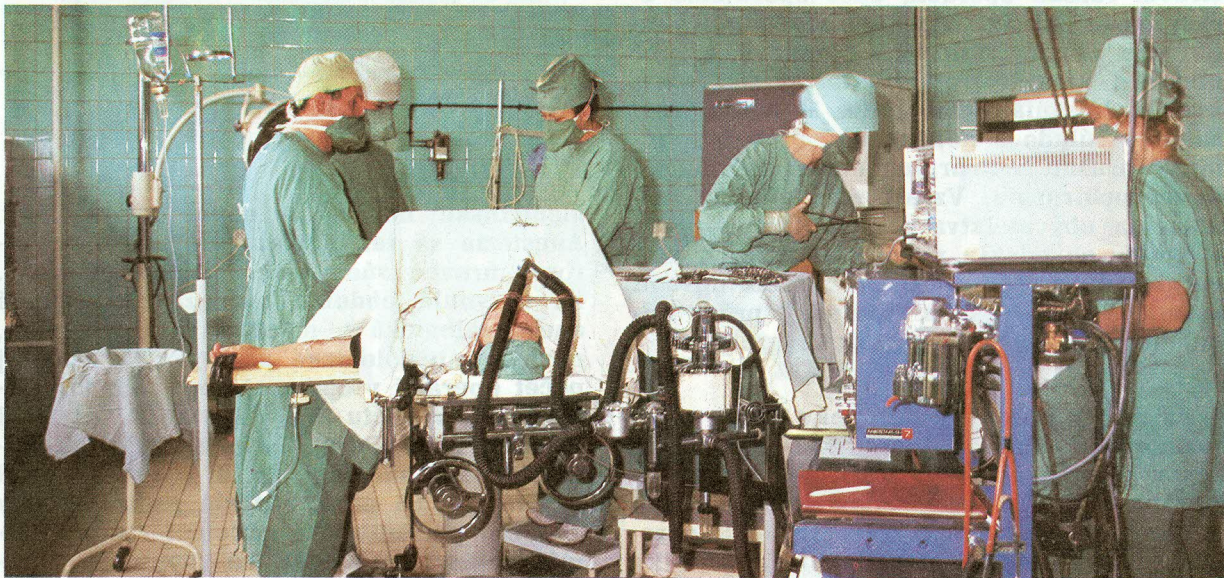
nych funkcií, s kardio-respiračným zlyháváním, ťažkými predoperačnými i pooperačnými stavmi a pod. Pri oddelení štyri roky pracuje rýchla zdravotnícka pomoc, ktorou sa rozšírila diferencovaná zdravotná starostlivosť. Oddelenie od roku 1984 vedie primár MUDr. Jozef Karáš, ktorý je najmladším primárom a vedie aj mladý kolektív s vekovým priemerom 30 rokov.

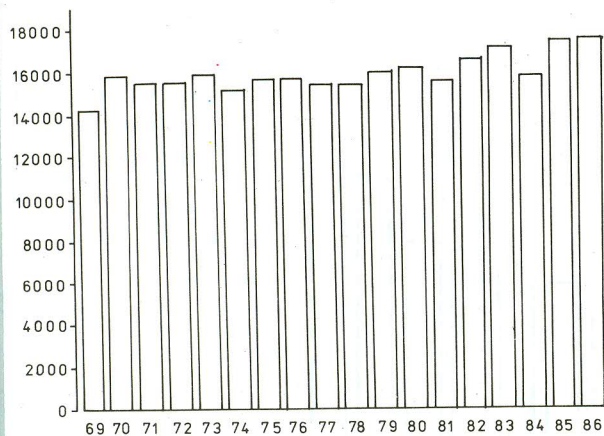
Oddelenie klinickej biochémie, rtg. diagnostiky i fyziatricko-rehabilitačné oddelenie — spoločné vyšetrovacie zložky — sú zviazané s otvorením nemocnice. Od samého začiatku plnia úlohu pre prvú líniu a ne-

mocnicu, pri objektivizovaní faktorov, ktoré súvisia so zdravotným stavom pacienta.

Veľmi skromné začiatky malo rtg. oddelenie, kde po otvorení pracovali MUDr. Arnošt Suchý a laborant Ladislav Ogurčák. Technické vybavenie bolo nedostatočné, ale postupne, najmä po roku 1968, sa rozšírili priestory oddelenia a pribudla technika i kádre. V súčasnej dobe pracuje v priestoroch celého podlažia spojovacej časti budovy medzi poliklinikou a nemocnicou. Od roku 1987 oddelenie vedie primár MUDr. Dušan Ďaďovský a na oddelení pracuje 10 rtg. laborantov a 1 zdravotná sestra.

Jeden z kolektívov BSP OÚNZ

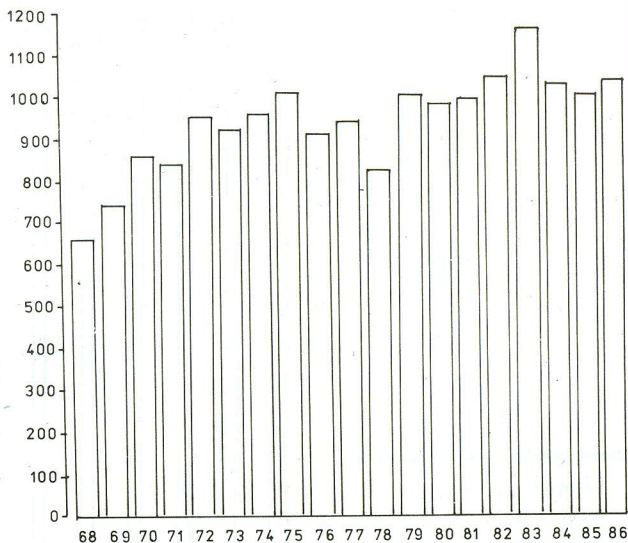
Počet ošetrovacích dní v rokoch 1969 — 1986.

Kováčová a pod jej vedením sa začali dôsledne viesť štatistické údaje o činnosti tohto oddelenia a tak vieme, že už v prvom roku bolo vykonaných 95 296 vyšetrení. Až do roku 1975 bol medziročný nárast vyšetrení o 20 percent vyšší a narástol na počet 238 795 vyšetrení. Od roku 1973 funkciu primára vykonáva MUDr. Ivan Ochotničan a s jeho príchodom je spojená tiež vyššia kvalita všetkých vyšetrení. Od roku 1980 sa zlepšili práce na OKP, najmä zavádzaním novej techniky, ale aj zavádzaním moderných vyšetrovacích metód a pracovných postupov. Podiel na tom má i veľmi dobre zladený kolektív, ktorý je nositeľom zlatého odznaku BSP a odznaku BSP ČSSP.

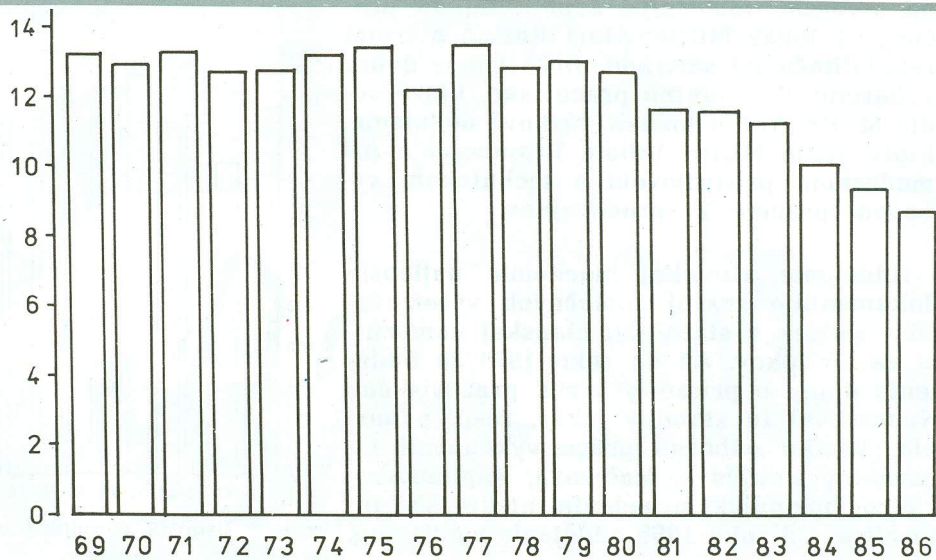
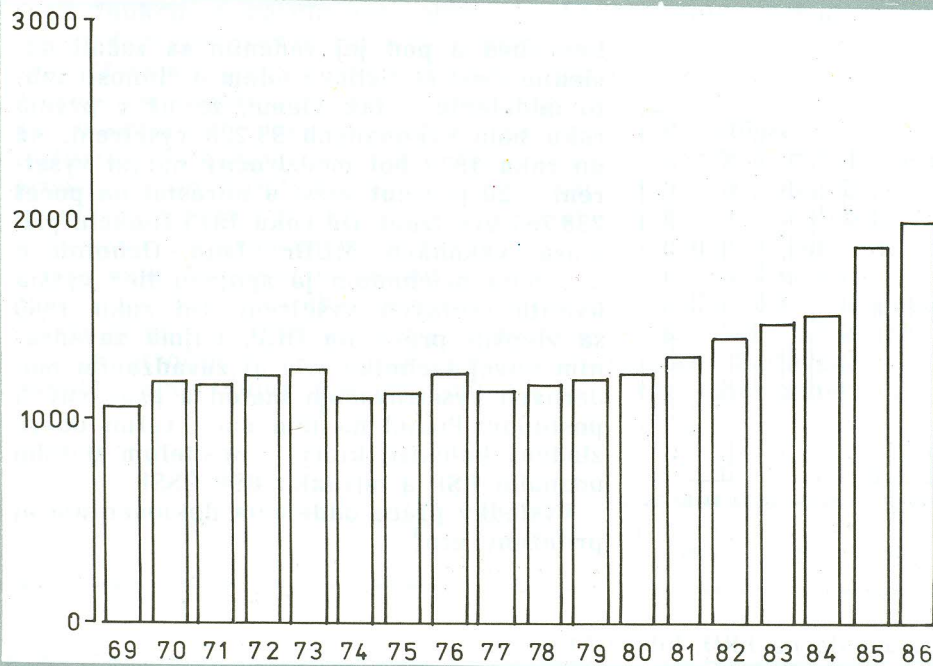
Výsledky práce oddelenia dokumentuje aj priložený graf.

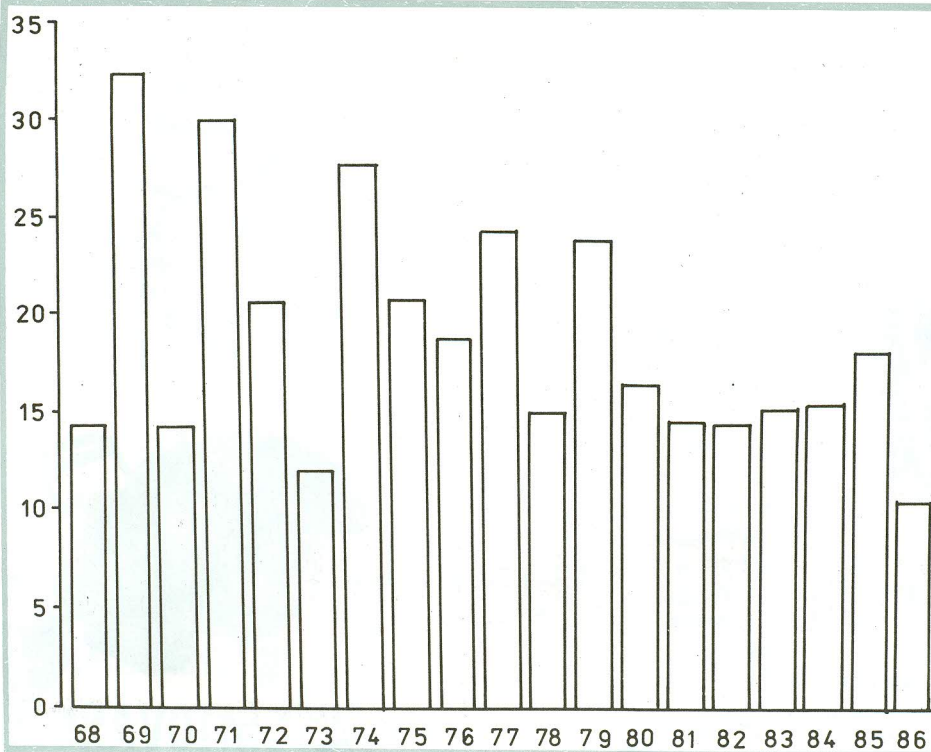
Ešte zložitejšia situácia bola na FRO, kde po otvorení nemocnice s poliklinikou pracoval 1 lekár MUDr. Alojz Rosina s tromi rehabilitačnými sestrami. Dnes máme dobre vybavené ambulatné pracovisko, ktoré vedie MUDr. Anton Joštiak, lôžkové oddelenie, ktoré vedie MUDr. Viliam Brunovský a pri modernom prístrojovom a technickom vybavení pracuje 24 pracovníkov.

Oddelenie klinickej biochémie najlepšie dokumentuje rozvoj spoločných vyšetrovacích zložiek v starolubovnianskej nemocnici za 25 rokov. Až do roku 1979 sa oddelenie delilo o priestory s rtg. pracoviskom. Nepracoval tu stabilný lekár, resp. odborník. Všetkú odbornú prácu vykonávali laborantky Kováčová, Malecová, Kapitančíková pod metodickým vedením niektorého internistu. Od roku 1968 oddelenie viedla Ing.

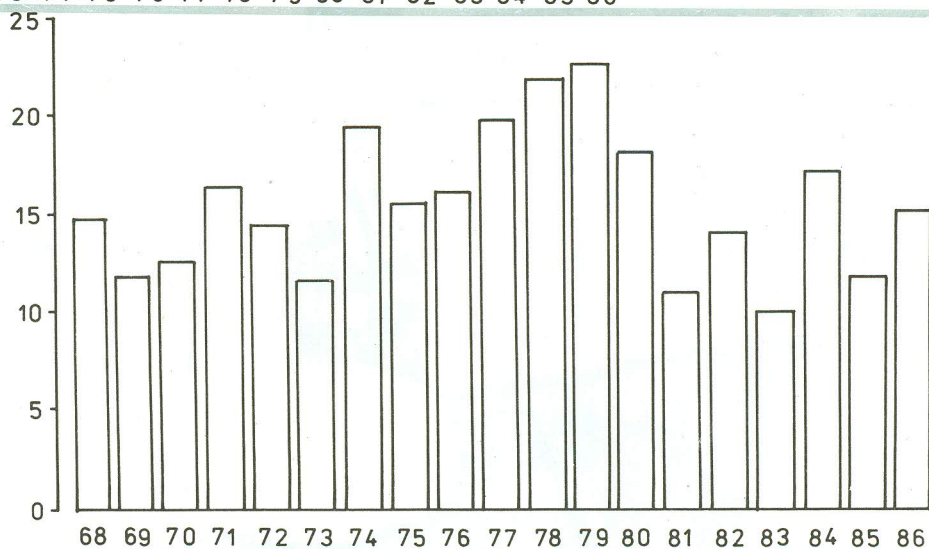

Ústavná pôrodnosť v rokoch 1968 — 1986.

Dojčenská úmrtnosť (%) v rokoch 1968 — 1986.

Perinatálna úmrtnosť (%) v rokoch 1968 — 1986.

PRACOVNÍCI ZDRAVOTNÍCTVA

Rozvoju zdravotníctva zodpovedá aj jeho kádrové vybavenie. V rokoch 1945 — 1948 v okrese Stará Ľubovňa pracovalo 8 — 10 zdravotníckych pracovníkov. V roku 1952 — po zjednotení zdravotníctva a jeho prechode do štátnej zdravotnej správy — vzrástol počet až na 40 pracovníkov, z ktorých bolo 5 lekárov, 5 dentistov, 3 kvalifikované zdravotné sestry, 3 detské sestry z toho 2 kvalifikované a 9 ženských sestier, ktoré boli vyškolené na odborných pracoviskách v kraji a mali požadovanú kvalifikáciu. Na stomatologickom úseku pracovali 3 zubní laboranti a 5 zubných inštru-

mentárov, 11 pomocných pracovníkov a 2 technicko-hospodárski pracovníci.

S pribúdajúcimi rokmi sa skvalitňovala kádrová a personálna skladba zdravotníckych pracovníkov. Do okresu prichádzali po absolvovaní stredných zdravotníckych škôl kvalifikovaní stredno-zdravotnícki pracovníci, ďalší, ktorí do toho času boli zaškolení v kurzoch, si doplnili potrebné vzdelanie a tak už v 50-tych rokoch bol v zásade káder zložený z plne kvalifikovaných pracovníkov. Tento trend sa zachoval až do súčasnej doby.

Po znovuznिकnutí okresu v roku 1968 narástol počet pracovníkov a zvýšila sa ich kvalifikácia. Prudký rozvoj okresu i vyššie požiadavky obyvateľov na zdravotnícke služby, vznik nových zdravotníckych a medicínskych odborov vyžadovali tiež väčší počet vysokokvalifikovaných odborníkov a zároveň širšiu sieť špecializovaných služieb. Bolo potrebné pripravovať a kvalifikovať ľudí — špecialistov — pre jednotlivé činnosti. V roku 1968 z 38 lekárov iba 20 perc. plnilo kvalifikáciu, vlastnili I. alebo II. st. kvalifikačnú atestáciu. V súčasnej dobe z 98 lekárov iba 8 lekárov nemá žiadnu kvalifikačnú atestáciu, a vyšší stupeň — II. st. alebo nadstavbovú atestáciu má 32 lekárov. Päťdesiat lekárov má I. st. kvalifikačnú atestáciu.

Kvalifikácia u stredno-zdravotníckych pracovníkov je taktiež na vysokej úrovni. Platí, že plnú kvalifikáciu spĺňajú všetci stredno-zdravotnícki pracovníci. Pomaturitné špecializačné štúdium bolo do roku 1968 zriedkavým javom. V roku 1972 iba dvaja stredno-zdravotnícki pracovníci mali špecializáciu. V roku 1986 72 stredno-zdravotníckych pracovníkov malo ukončené pomaturitné špecializované štúdium.

Vedenie OÚNZ

Podstatne sa zmenila aj kvalifikačná skladba technicko-hospodárskych pracovníkov. Kým v roku 1968 najvyššie vzdelanie pre technicko-hospodárskych pracovníkov bolo stredoškolské vzdelanie, dnes na OÚNZ pracuje 7 inžinierov, 2 právnici a všetci ostatní THP majú úplné stredoškolské vzdelanie.

Na rozvoji zdravotníctva v okrese Stará Ľubovňa mali rozhodujúci podiel tí zdravotnícki pracovníci, ktorí stali v prvých líniách, ale tiež tí, ktorí zdravotníctvo viedli a riadili. Medzi nich nesporne patria riaditelia OÚNZ: MUDr. Oliver Hrnčirik (1949 až 1953), MUDr. Tibor Bednarčík (1954 až 1957), MUDr. Viliam Hennel (1957 — 1960 a 1968 — 1972), MUDr. Ladislav Vollmann (1972 — 1977), MUDr. Anton Joštiak (1977 až 1988), MUDr. Jozef Kormucík od roku

1988; Riaditelia nemocnice s poliklinikou: MUDr. Viliam Hennel (1960 — 1961), MUDr. Milan Qviršveld (1962), MUDr. Ondrej Bergman (1963), MUDr. Pavel Rimár (1963 až 1965), MUDr. Ján Koleják (1965 — 1968); Námetníci LPS: MUDr. Ján Koleják (1968 až 1970), MUDr. Bonifác Pekár (1970 až 1973), MUDr. Michal Labanc (1973 — 1975), MUDr. Margita Pekárová (1976 — 1977), MUDr. Jozef Skromný od roku 1977; Námetníčka pre KaPP JUDr. Justína Lajčáková od roku 1972; Správcovia a námetníci HT: Eduard Hass (1951 — 1959), Jozef Krivoňák (1959 — 1972), Jozef Palenčár (1973 až 1975), Ing. Ladislav Girgasch (1976 až 1982), Ing. Milan Petrulák od roku 1982; Okresní odborníci a primári oddelení: MUDr. Ján Koleják (od roku 1968) vnútorné lekárstvo, MUDr. Tadeáš Bryja (od roku 1968

a stále) chirurgia, MUDr. František Novák (od roku 1968 a stále) ženské lekárstvo, MUDr. Michal Labanc (od roku 1968 a stále) detské lekárstvo, MUDr. Lýdia Šebová (od roku 1973 a stále) okresná hygienička, MUDr. Bonifác Pekár (1969 — 1985) primár stomatológie, MUDr. Marián Švec (od roku 1986 a stále) primár stomatológie, MUDr. Margita Pekárová (1978 — 1985) primárka všeobecného lekárstva, MUDr. Anton Kaňa (1985 — 1987) primár všeobecného lekárstva, MUDr. František Krochta (1987 až 1988) primár všeobecného lekárstva, MUDr. Magda Faturiková (1968 — 1987) a MUDr. Zdena Lisá (1987 a stále) primárky odboru tuberkulózy a respiračných chorôb, MUDr. Jozef Karáš (od roku 1984) primár ARO, MUDr. Ján Koleják (od roku 1986 a stále) primár doliečovacieho oddelenia, MUDr. Jozef Skrovný (od roku 1986 a stále) primár interného oddelenia, MUDr. Viliam Brunovský (od roku 1988 a stále) primár lôžkového FRO, MUDr. Ivan Ochotni-

čan (od roku 1972 a stále) primár OKB, MUDr. Arnošt Suchý (1965 — 1986) primár RDG, MUDr. Dušan Ďaďovský (od roku 1987 a stále) primár RDG, MUDr. Alojz Rosina (1965 — 1972) primár FRO, MUDr. Anton Joštiak (1972 — 1987) primár FRO.

Nemalý podiel na rozvoji zdravotníctva v okrese Stará Ľubovňa majú tiež funkcionári straníckej a odborovej organizácie. V rozhodujúcich funkciách pracovali: MUDr. T. Bryja vo funkcii predsedu ZO KSS od roku 1967, vo funkcii predsedu ZV ROH pracovali: MUDr. Ladislav Vollmann (1969 až 1972), JUDr. Justína Lajčáková (1972 až 1974), MUDr. Jozef Skrovný (1974 — 1977), MUDr. Ivan Ochotničan (1977 — 1980), PhMr. Dušan Farkáš (1980 — 1984), MUDr. Marián Švec (1984 a stále).

Zdokonaľovanie zdravotníckych služieb bolo vždy závislé na ľuďoch a na rozvoji materiálno-technickej základne. Prehľad o kádroch dokumentuje tabuľka č. 2 —

Zdravotníckí pracovníci OÚNZ:

Kategória	R O K									
	1952	1955	1964	1968	1970	1975	1980	1985	1986	
Lekári	3	9	25	38	42	74	97	101	100	
Farmaceuti	1	1	2	2	3	3	10	11	10	
Dentisti	5	4	1	1	1	2	1	1	1	
SZP	19	31	75	127	145	170	228	260	288	
THP	2	6	9	29	32	39	42	42	40	
NZP	5	5	4	17	27	21	17	8	8	
PZP	3	7	8	13	20	22	27	31	38	
Prev. pracovníci	3	6	43	74	74	98	125	134	153	
Ostatní pracovníci	—	—	5	—	19	16	7	22	5	
Pracovníci spolu	41	69	172	291	343	445	555	610	643	

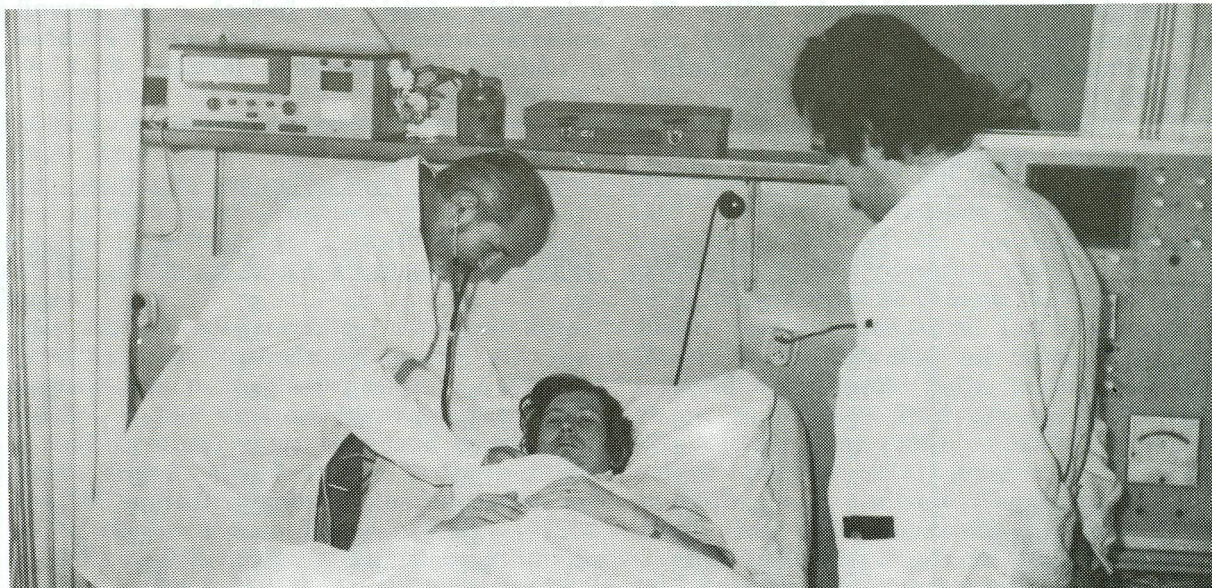
NAJLEPŠÍM VYZNAMENANIA

Ďalší rozvoj zdravotníctva a skvalitňovanie zdravotníckych služieb bol a je v ume a rukách predovšetkým zdravotníckych pracovníkov. Mnohí z nich boli za zásluhy, za vynikajúce výsledky vyznamenaní rezortnými, krajskými a okresnými vyznamenaniami.

Pamätnú medailu J. B. Guota dostali: MUDr. Tadeáš Bryja, MUDr. Ján Koleják, MUDr. Jozef Skrovný, MUDr. Magda Fatu-

riková a MUDr. Anton Joštiak. Titul Zaslúžilý zdravotnícky pracovník bol udelený MUDr. Lýdii Šebovej. Titul Za zásluhy o rozvoj zdravotníctva bol udelený MUDr. Michalovi Labancovi, MUDr. Arnoštovi Suchému a MUDr. Antonovi Joštiakovi. Titul Vzorový pracovník v zdravotníctve bol udelený: MUDr. Viliamovi Hannelovi, Marte Drotárovskej, Anne Hannelovej, Jánovi Vaňovi, Štefanovi Kocúnovi, Gabriele Vaňovej, MUDr. Tadeášovi Bryjovi, Rozíne Kováčovej, MUDr. Kolomanovi Kováčovi a Márii Hutníkovej.

Pamätnú medailu Za zásluhy o rozvoj Východoslovenského kraja Rada KNV a Predsedníctvo KV KSS udelili: MUDr. Jozefovi Kormucíkovi a MUDr. Antonovi Joštiakovi. Desiatky pracovníkov bolo odmenených inými rezortnými, odborovými i okresnými vyznamenaniami.

Na internom oddelení

LEKÁRENSKÁ SLUŽBA

História lekárnictva v územnom regióne okresu Stará Ľubovňa sa nelíši od histórie zdravotníctva. Až do oslobodenia tu pracovali lekárnici, ktorí vlastnili lekárne ako súkromné kapitalistické živnosti.

Obrat k lepšiemu nastal po víťazstve pracujúcich vo februári 1948. Prvým vedúcim lekárnikom po znárodnení bol PhMr. Igor Mrva. Postupne sa v tejto funkcii vystriedali: PhMr. Ľubomír Šinkyřík, PhMr. Hana Lefková, PhMr. Jozef Bujna, PhMr. Dušan

Kováč. Po odchode Dušana Kováča jediným lekárnikom v okrese bol PhMr. Bořivoj Spath, vedúci lekárník v Podolinci, ktorý s obetavým tímom laborantiek (Boženou Štepanikovou a Emíliou Ilkovičovou) striedavo v Starej Ľubovni i v Podolinci 10 rokov zabezpečoval lekárenskú službu.

V roku 1968 do funkcie okresnej lekárníčky nastúpila PhMr. Zuzana Pitelová a po jej odchode z okresu, od roku 1979 prevzal vedenie okresnej lekárenskej služby PhMr. Dušan Farkaš.

Dnešnú sieť lekárenskej služby tvoria štyri lekárne. Ale pri otvorení nemocnice s poliklinikou boli v okrese Stará Ľubovňa iba 2 lekárne — v Starej Ľubovni a v Podolinci. V nich pracovali 2 lekárnici, 3 laborantky a 2 upratovačky. Priestory boli nevyhovujúce a kádrové obsadenie nepostačujúce. Ročný obrat lekární bol tri a pol milióna korún.

Do roku 1968 sa situácia nezmenila. V roku 1968 vznikla lekárenská služba OÚNZ Stará Ľubovňa. Začiatkom roku 1969 získala lekárenská služba sklad zdravotníckeho materiálu a predajňu zdravotníckych potrieb. Pre zlé pracovné podmienky v lekární v Starej Ľubovni sa počet pracovníkov lekárenskej služby nezmenil, naopak, došlo k fluktuácii lekárnikov. Pritom ročný obrat do roku 1969 vzrástol na takmer 5 miliónov korún.

Vznikom OÚNZ Stará Ľubovňa, ale tiež z dôvodu nepostačujúcej siete zariadení lekárenskej služby, začala výstavba nových lekární ako súčasť ObZS Ľubotín a ObZS Podolinec.

V roku 1977 bola daná do prevádzky lekáreň Ľubotín v novovybudovanom ObZS. Vybavením a priestorovo vyhovuje potrebám spádového územia dodnes. V roku 1979 bola odovzdaná do užívania lekáreň na ulici Červenej armády v Starej Ľubovni. Plnila a dodnes plní funkciu nemocničnej lekárně. V meste pracuje ešte ďalšia lekáreň na ulici Popradskej a táto plní úlohu okresnej lekárně.

Od roku 1980 sú už úplne zabezpečené služby lekární v spádových územiach ObZS a nemocnice s poliklinikou.

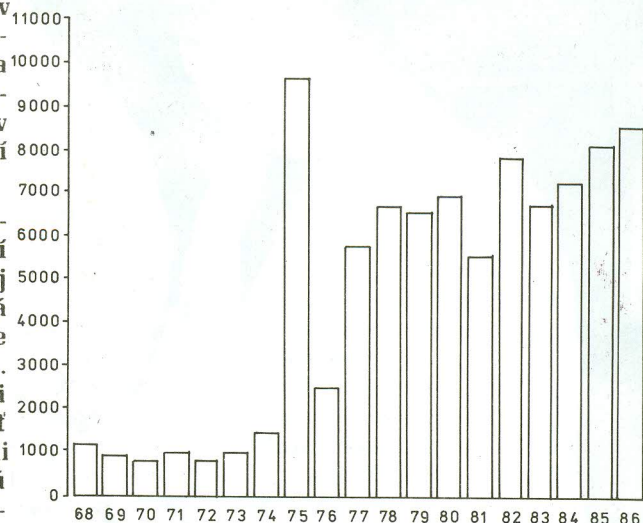
V súčasnom období lekárenská služba OÚNZ sieťou zariadení ako aj kádrovým obsadením vyhovuje. Je kádrovo a materiálne dobudovaná. V lekárenskej službe pracuje 12 lekárníkov, 16 farm. laborantov, 14 NZP, 1 technickohospodársky pracovník, 2 robotníci. Predpokladaný ročný obrat dosiahol výšku 15 miliónov korún. Z 12 lekárníkov majú traja atestáciu II. stupňa z lekárstva, jeden nadstavbu z gal. farmácie, dvaja doktorát farmácie a šiesti atestáciu I. stupňa z lekárstva. Zo 16 farm. laborantov majú štyria PPŠ a dvaja sú po ukončení prvého ročníka PPŠ.

Pracovníci lekárenskej služby sa neuspokojujú len s odborným rastom. Ako prví v SSR, už v roku 1971, začali pri svojej práci používať výpočtovú techniku, ktorá však pre vysoké náklady na spracovanie po štyroch mesiacoch prevádzky zanikla. Avšak v roku 1981 sme sa znovu pokúsili o spracovanie Rp mikropočítačom. Možnosť spracovania preskripcie sme rozpracovali ako prví v ČSSR. Jej výsledky sa využívajú pri vyhodnocovaní nákladov na lieky, od-

bornú analýzu predpisovania pre OK SVÚF. Boli sme poverení výskumnou úlohou Mzd, SSR pre použitie mikropočítačovej techniky pri spracovaní Rp.

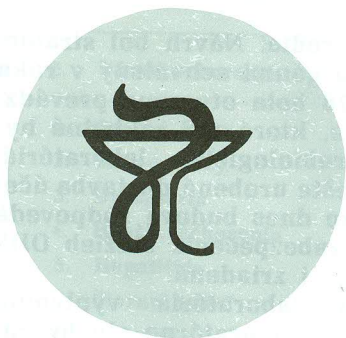
V lekárenskej službe OÚNZ sú dva kolektívny nositeľmi bronzového odznaku BSP. Kolektív bol ocenený Čestným uznaním za predčasné splnenie úloh 7. päťročnice.

Lekárska služba OÚNZ Stará Ľubovňa od svojho vzniku, od roku 1968, plní všetky úlohy, čím sa podieľa na upevňovaní zdravia našich spoluobčanov.

Počet depistážnych a preventívnych vyšetrení v rokoch 1968 — 1986.

OKRESNÁ HYGIENICKÁ STANICA

Základy nového socialistického zdravotníctva po Februári 1948, vychádzali zo zásady, že všestranná zdravotnícka starostlivosť v socialistickom štáte nemôže spočívať len v liečení chorých. Významnou a rovnocennou úlohou sa stala preventívna starostlivosť o celú populáciu, ktorá je zameraná na predchádzanie a zamedzovanie vzniku ochorení. Výnosom Ministerstva zdravotníctva zo dňa 17. 1. 1952 boli vytvorené okresné hygienické stanice (OHS).

I keď OHS majú určitú organizačnú samostatnosť a svojbytné postavenie, svojim vývojom, v rámci zjednoteného zdravotníctva, ako i umiestnenia pôvodných pracovísk, je OHS v Starej Ľubovni spätá s Nemocnicou s poliklinikou.

V okrese Stará Ľubovňa bol prvým okresným hygienikom MUDr. A. Sedláček, ktorý spolu s 2 asistentmi hygienickej služby

a 1 dezinfektorom začali už v roku 1952 za zložitých podmienok vykonávať hygienickú službu. Takýto malý kolektív pracoval spolu až do roku 1960, do zrušenia OHS v Starej Ľubovni. Na vysunutom pracovisku v Poprade naďalej zostali pracovať pôvodní pracovníci. Kompletná archívna dokumentácia z tohto obdobia neexistuje, pravdepodobne preto, že v súvislosti s územnou reorganizáciou boli materiály rozdelené do dvoch susedných okresov — okresu Poprad a Prešov. I preto nie je možné podrobnejšie opísať prvé roky práce hygienickej služby v okrese.

Po otvorení nemocnice s poliklinikou bola v roku 1968 OHS umiestnená do budovy nemocnice, do terajších priestorov oddelenia ARO. Materiálové i priestorové vybavenie sa zlepšilo presťahovaním OHS do čiastočne rekonštruovaných miestností bývalého expektačného oddelenia a do priestorov OV ČSČK. V rokoch 1968 — 1974 vo funkcii okresného hygienika pracoval MUDr. Pavel Bělín, CSc. V týchto rokoch sa začala OHS kádrom budovať. V roku 1971 na OHS nastúpili 2 absolventky LFH — MUDr. Lýdia Šebová a MUDr. Marta Kuerková. Postupne k nim pribudli ďalší, a tak už v roku 1976 na OHS pracovalo 7 vysokoškolačkov, 7 AHS (medzi najstarších patrili: Marek Zentko, Anna Choborová, Mária Česáková a Margita Fečíšínová), 3 iní odborní pracovníci a 5 pomocných pracovníkov.

V období vzniku hygienickej služby najzávažnejším problémom v okrese bola nepriaznivá epidemiologická situácia vo výskyte niektorých závažných infekčných ochorení, ktoré sa bežne vyskytovali v menších alebo väčších epidémiách. Boli to predovšetkým brušný týfus, detská obrna, záškrt a škrvritý týfus. Vysoká chorobnosť

bola i u ďalších ochorení, ako je vírusová hepatitída, čierny kašeľ a osýpky. Vzhľadom na túto situáciu, na kadrové a materiálne podmienky, sa pracovníci hygienickej stanice museli predovšetkým zameriavať na prácu v ohnisku nákaz, pri ojedinelom alebo epidemickom výskyte infekčných ochorení, na vykonávanie dezinfekcie, asanačné práce, na kontrolu očkovania a podobne. Len sporadicky bol robený bežný hygienický dozor v niektorých zariadeniach, nad zásobovaním obyvateľstva pitnou vodou a potravinami. Pri takomto systéme práce sa z pochopiteľných dôvodov nemohla rozvíjať špecializácia jednotlivých odborov práce.

Zvlášť významnou udalosťou bolo vytvorenie samostatného okresu a potom rozhodnutie o vybudovaní novej účelovej budovy OHS, aby ona spolu s kvalifikovaným kádrom ľudí sa mohli podieľať na plnení úloh v boji proti infekčným chorobám a ochra-

ne životného prostredia. Návrh bol stránicami a štátnymi orgánmi schválený v roku 1973 a v roku 1978 bola otvorená prevádzka v novej budove, ktorá má základné hygienické i mikrobiologické laboratóriá. V roku 1984 bola ešte urobená dostavba účelovej budovy, takže dnes budova zodpovedá požiadavkám pre zabezpečenie služieb OHS III. stupňa a tak je i zriadená.

Potreba zriadiť laboratóriá vyplynula z praxe, keď všetky laboratórne služby zabezpečovali susedné okresy, hlavne OHS Poprad. V dôsledku technických ťažkostí s dopravovaním vzoriek a kapacitných možností uvedených laboratórií, nebolo možné zabezpečiť žiadúcu frekvenciu vyšetrovaných vzoriek. Problémy vznikali i v dôsledku nedostatočného kontaktu pracovníkov LPÚ s mikrobiologickými laboratóriami, materiál bol spracovaný až 24 hodín po odbere a často prichádzal do laboratórií znehodnotený.

Chorobnosť na vybrané prenosné ochorenia v okrese Stará Ľubovňa a Východoslovenskom kraji za roky 1980 — 1988.

Tab. č. 2

P. č.	Názov ochorenia	1980		1981		1982		1983		1984	
		VsK	SL	VsK	SL	VsK	SL	VsK	SL	VsK	SL
1.	Brušný týfus	2,6	—	1,3	—	1,3	—	1,1	—	1,7	—
2.	Salmonelózy	104,1	64,8	71,8	62,4	66,7	101,4	84,1	89,7	58,2	69,0
3.	Dyzentéria	81,8	40,8	188,3	297,6	507,3	768,5	158,4	260,4	91,0	223,1
4.	Hnačk. ochorenia	—	—	—	—	—	—	117,9	244,3	118,2	149,8
5.	Hepatitída	156,4	91,2	126,4	110,4	106,0	97,5	185,4	98,9	143,6	43,7
6.	Čierny kašeľ	0,3	—	0,9	9,6	1,1	—	1,3	2,3	1,6	25,3
7.	Osýpky	0,1	—	82,5	—	0,1	—	—	—	28,9	—
8.	Rubeola	421,4	148,8	378,3	110,4	63,9	25,9	56,2	36,9	247,5	728,0
9.	Parotitída	261,3	45,6	527,5	499,2	430,1	379,6	312,7	225,9	780,6	507,0
10.	Tetanus	—	—	0,1	—	0,1	—	—	—	0,1	—
11.	Svrab	57,5	141,6	60,0	45,6	52,7	35,4	69,4	94,5	92,9	46,0
12.	Epid. chrípka	32374	33024	22841	17381	19805	15369	33557	18347	30976	23671

P. č.	Názov ochorenia	1985		1986		1987		1988	
		VsK	SL	VsK	SL	VsK	SL	VsK	SL
1.	Brušný týfus	0,9	—	0,4	—	1,5	—	0,8	—
2.	Salmonelózy	154,4	222,2	179,6	118,8	173,2	74,8	132,2	90,2
3.	Dyzentéria	122,8	213,4	317,1	704,0	142,2	105,6	218,1	187,0
4.	Hnačk. ochorenia	126,0	143,0	158,2	585,2	267,3	244,2	134,8	378,4
5.	Hepatitída	98,9	92,4	86,2	48,4	99,0	30,8	143,6	121,0
6.	Čierny kašeľ	1,3	—	0,4	—	9,6	28,6	0,1	2,2
7.	Osýpky	0,1	—	—	—	—	—	—	—
8.	Rubeola	828,6	770,0	126,0	26,4	16,3	11,0	11,3	2,2
9.	Parotitída	397,4	829,4	280,3	684,2	389,7	96,8	628,9	882,2
10.	Tetanus	—	—	0,1	2,3	—	—	0,1	—
11.	Svrab	94,5	81,4	72,9	68,2	60,0	35,2	59,2	39,6
12.	Epid. chrípka	30347	21981	45723	33280	32508	17600	44954	29971

V tabuľke č. 1 sú uvedené počty vyšetrení, z čoho je vidno, že mikrobiologický odbor robí prevažne klinickú mikrobiológiu. Chorobnosť na vybrané prenosné ochorenia je vidno v tabuľke č. 2. Túto priaznivo ovplyvnilo očkovanie. Každoročne sa v okrese dosahujú veľmi dobré výsledky v povinnom očkovaní detí, ale i dospelých a za očkovanosť presahuje 99,5 perc. Tieto výsledky svedčia o dobrej spolupráci OHS s lekármi prvého kontaktu. Ako vidno na tabuľke č. 4, niektoré infekčné ochorenia sa už viac rokov v našom okrese nevyskytli.

V súčasnej dobe OHS, ako hygienická stanica III. stupňa má tri odbory:

- odbor hygieny, ktorý pracuje pod vedením MUDr. Viery Mitlöhnerovej, ktorá je zároveň zástupkyňou riaditeľky OHS,
- odbor epidemiológie pod vedením MUDr. Anny Bencovej,
- odbor mikrobiológie, ktorý vedie MUDr. Hilda Hoffmannová s RNDr. Firmentom.

Vo funkcii vedúcej SZP je Anna Choborová a vedúcou laborantkou je Mária Čekanová, ktorá tu pracovala už pri zrode laboratória OHS.

Okresnou hygieničkou od roku 1975 je MUDr. Lýdia Šebová, ktorá niekoľko rokov viedla i oddelenie hygieny práce.

Pracovníci OHS sú členmi BSP, veľmi aktívne sa angažujú v organizáciách NF a komisiách NV.

Spolupráca OHS s liečebno-preventívnym úsekom pri plnení odborných úloh sa rozvíja vo viacerých smeroch. Prirodzenou sa stala spolupráca protiepidemickej práce pri očkovaní, v oblasti životného prostredia a jeho vplyvu na zdravie populácie, kde ide o celkom nové metódy a netradičné postupy. Nemenej dôležitá je i spolupráca pri plnení a zabezpečovaní celospoločenských programov, kde kolektív OHS dosahuje dlhodobé dobré výsledky.

Podnikové a závodné ambulance slúžia najširším vrstvám pracujúcich

Nové zdravotné stredisko v Podolínci

ROZVOJ MATERIÁLNO-TECHNICKEJ ZÁKLADNE

Pre poskytovanie zdravotníckej starostlivosti bola v roku 1964 odovzdaná do užívania nemocnica s poliklinikou, ktorá bola postavená za 15 miliónov korún a mala 199 lôžok. Za obdobie 25 rokov sa investičnou výstavbou materiálno-technická základňa rozšírila. V rokoch 1972 — 1975 boli vybudované ObZS v Plavči, Malom Lipníku, Podolinci a Ľubotíne. V roku 1982 bolo dané do užívania ObZS vo Veľkom Lipníku, Tou-

to investičnou výstavbou bola na veľmi dobrej úrovni zabezpečená línia 1. kontaktu. Pre jej úplné dobudovanie je potrebné v tomto období vybudovať ešte ObZS v Novej Ľubovni a vo Vyšných Ružbachoch.

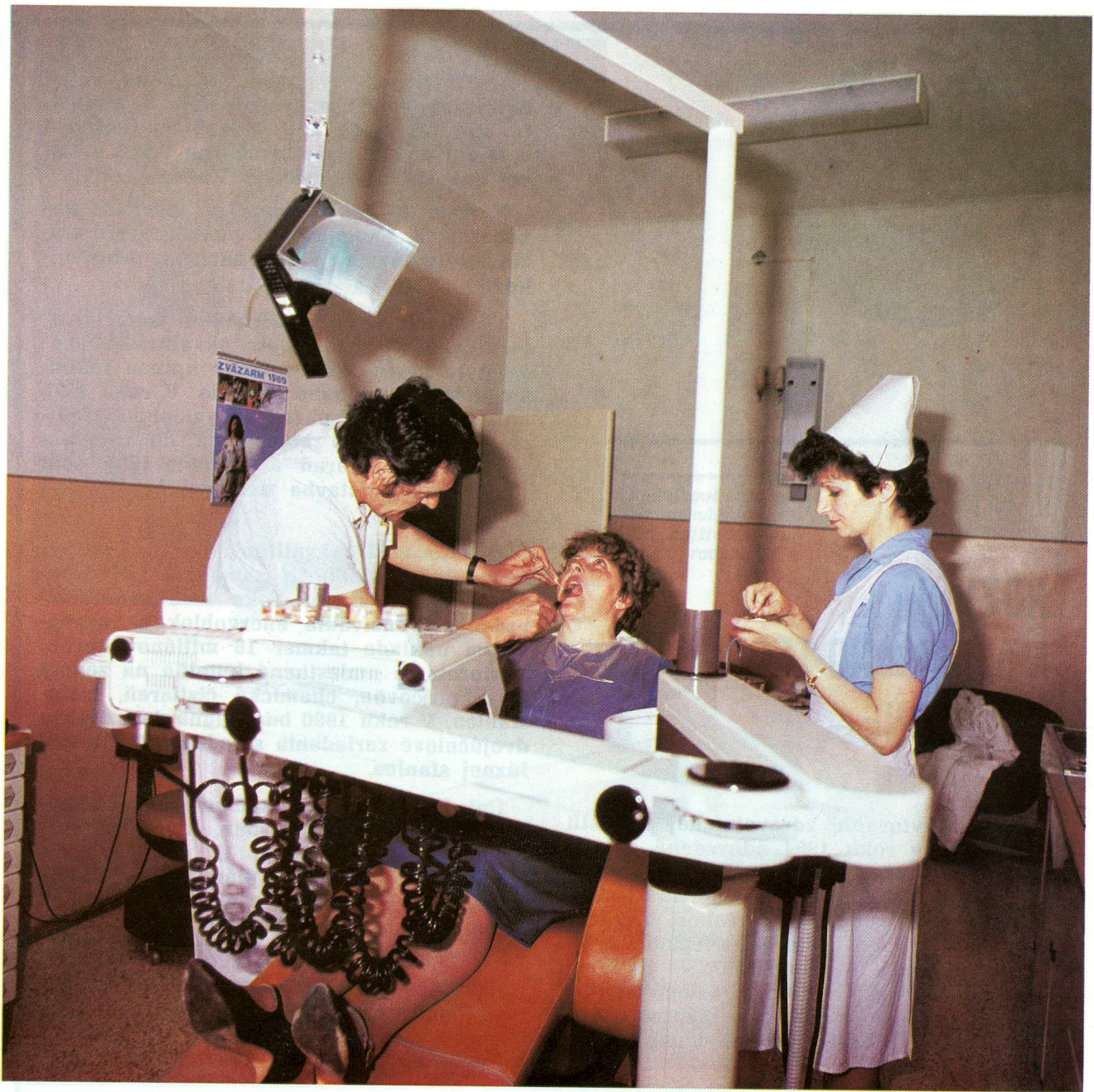
V roku 1970 bola daná do užívania slobodáreň. Má kapacitu 52 postelí, ktoré slúžia na ubytovanie zdravotníckych pracovníkov.

V rokoch 6. a 7. päťročnice materiálno-technická základňa bola skvalitnená centrálnym rozvodom kyslíka a úplnou rekonštrukciou ústredného kúrenia. V roku 1978 bola vybudovaná okresná hygienická stanica, v roku 1979 bola daná do užívania nemocničná lekáreň a v roku 1985 bola realizovaná prístavba okresnej hygienickej stanice.

V súčasnosti skvalitňovanie materiálno-technickej základne je zamerané na hospodárske prevádzky. V roku 1989 bude odovzdaný do užívania energoblok o rozpočtovom náklade takmer 18 miliónov korún, v ktorom je umiestnená kotolňa na zemný plyn, práčovňa, chemická čistiareň, trafostanica. V roku 1990 budú dané do užívania dvojúčelové zariadenia skladov CO a transfúznej stanice.

Úplné dobudovanie nemocnice s poliklinikou ukončíme prístavbou, ktorá má rozpočtový náklad dvakrát 12 miliónov Kčs. V období 9. päťročnice plánujeme výstavbu stravovacej prevádzky, spojovacích chodieb medzi práčovňou, kuchyňou a nemocnicou a výstavbu dopravného dvora.

Základné prostriedky OÚNZ majú hodnotu 75 miliónov Kčs, z toho zdravotnícka technika za 18 miliónov Kčs.

BULLETIN vydaný k 25. výročiu otvorenia Nemocnice s poliklinikou v okrese Stará Ľubovňa. Do tlače pripravil kolektív pracovníkov Okresného ústavu národného zdravia v Starej Ľubovni pod vedením riaditeľa OÚNZ MUDr. Jozefa Kormucíka. Odborná redaktorka PhDr. Ľana Lajčáková. Obálku navrhol Stanislav Rusnák. Fotografie Mária Petrovičová a archív OÚNZ Stará Ľubovňa. Vydanie povolené Odborom kultúry ONV v St. Ľubovni. Náklad 2000. Nepredajné. Vytlačili Duklianske tlačiarne, z.p., prevádzkareň Poprad.

